

Prečišćeni tekst Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Službeni list Crne Gore", br. 018/11 od 01.04.2011),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Službeni list Crne Gore", br. 046/14 od 31.10.2014),
3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Službeni list Crne Gore", br. 043/18 od 03.07.2018), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O OBLIGACIONIM ODNOSIMA I OSNOVAMA SVOJINSKO-PRAVNIH ODNOSA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

("Službeni list Crne Gore", br. 018/11 od 01.04.2011, 046/14 od 31.10.2014, 043/18 od 03.07.2018)

DIO PRVI

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

- (1) Ovim zakonom uređuju se obligacioni odnosi u vazdušnom saobraćaju i svojinsko-pravni odnosi na vazduhoplovima.
- (2) Obligacioni odnosi, u smislu ovog zakona, su odnosi koji nastaju iz ugovora o prevozu putnika, ugovora o prevozu tereta, ugovora o medicinskom prevozu i pružanju usluga iz vazduha i ugovora o zakupu vazduhoplova, kao i odnosi koji nastaju u slučaju štete koja se vazduhoplovom u letu pričinu trećim licima.
- (3) Svojinsko-pravni odnosi, u smislu ovog zakona, su pravo svojine i založno pravo na vazduhoplovu.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) aerodrom je određeno područje na zemlji ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno u potpunosti ili djelimično za kretanje, polijetanje, slijetanje i boravak vazduhoplova;
- 2) crnogorski vazdušni prevoznik je pravno ili fizičko lice koje ima licencu za obavljanje usluga vazdušnog saobraćaja (u daljem tekstu: operativna licenca), koju je izdao nadležni organ Crne Gore;
- 3) dobrovoljac je lice koje se blagovremeno prijavilo za ukrcavanje u skladu sa članom 9 stav 2 ovog zakona i koje je prihvatilo ponudu vazdušnog prevoznika da odustane od rezervacije u zamjenu za prava iz člana 6 st. 1 i 2 ovog zakona;
- 4) domaći prevoz je prevoz na osnovu ugovora o prevozu vazduhoplovom, gdje se mjesto polaska i mjesto odredišta nalaze na teritoriji Crne Gore;
- 5) državni vazduhoplov je vazduhoplov koji se koristi u vojne, carinske ili policijske svrhe;
- 6) koletu je paket koji se sastoji od ambalaže i svog sadržaja, koji je pripremljen za transport;
- 7) korisnik aerodroma je pravno ili fizičko lice koje je odgovorno za prevoz putnika, tereta i/ili pošte vazdušnim putem, od aerodroma ili do aerodroma;
- 8) lice koje ima pravo na naknadu štete je putnik, odnosno drugo lice koje ima pravo da zahtijeva naknadu štete pričinjenu putniku, u skladu sa zakonom;
- 9) lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti je lice čija je pokretljivost smanjena zbog tjelesne invalidnosti (osjetna ili lokomotorna, trajna ili privremena), mentalne invalidnosti ili oštećenja ili drugog uzroka invalidnosti ili starosti i čije stanje zahtijeva primjerenu pažnju i prilagođavanje usluga, koje su na raspolaganju drugim putnicima, posebnim potrebama tih lica;
- 10) medicinski prevoz je prevoz bolesnih, povrijeđenih i invalidnih lica vazduhoplovom koji je opremljen za tu vrstu prevoza;

- 11) međunarodni prevoz je prevoz vazduhoplovom kod koga se prema ugovoru o prevozu, mjesto polaska i mjesto odredišta nalaze na teritorijama dvije države ili samo jedne države ako je predviđeno međuslijetanje na teritoriji druge države;
- 12) Montrealska konvencija je konvencija o objedinjavanju određenih pravila za međunarodni prevoz vazduhom;
- 13) naručilac prevoza je pravno ili fizičko lice koje je zaključilo ugovor o prevozu sa vazdušnim prevoznikom;
- 14) nosilac prava je pravno ili fizičko lice koje na osnovu ugovora o prevozu ima pravo da podnese zahtjev vazdušnom prevozniku za ostvarivanje prava;
- 15) odbor korisnika aerodroma je tijelo koje čine predstavnici korisnika aerodroma ili pravnih lica koje predstavljaju korisnike;
- 16) odredište je destinacija navedena u putnoj karti koja se pokazuje na pultu za prijavu leta ili u slučaju direktno vezanih letova, odredište zadnjeg leta, s tim da se ne računaju alternativni vezani letovi koji su dostupni, ako je poštovano prvobitno planirano vrijeme dolaska;
- 17) operator aerodroma je pravno lice koje upravlja infrastrukturom aerodroma i usklađuje i nadzire obavljanje djelatnosti drugih operatora na aerodromu ili sistema aerodroma u skladu sa zakonom (u daljem tekstu: menadžment aerodroma);
- 18) organizator putovanja je pravno lice koje organizuje, prodaje ili nudi na prodaju paket aranžmane, neposredno ili preko posrednika;
- 19) otkazivanje leta je odustanak od prevoza vazduhoplovom na letu koji je prethodno bio predviđen i na kojem je najmanje jedno mjesto bilo rezervisano;
- 20) paket aranžman je unaprijed određena kombinacija usluga kojom se organizator putovanja obavezuje da obezbijedi putniku najmanje dvije usluge koje se sastoje od prevoza, smještaja ili drugih turističkih usluga, kao cjeline i koje se pružaju u vremenu dužem od 24 sata ili uključuju jedno noćenje, a putnik se obavezuje da plati ukupnu cijenu;
- 21) parking aerodroma je parking koji se nalazi u okviru granica aerodroma ili koji je pod direktnom kontrolom menadžmenta aerodroma, koji je namijenjen putnicima koji koriste aerodrom;
- 22) pošiljalac je pravno ili fizičko lice u čije se ime na osnovu ugovora predaje teret na prevoz;
- 23) predati prtljag je prtljag koji se prima na prevoz uz izdavanje potvrde u pisanoj formi;
- 24) primalac je pravno ili fizičko lice koje je ovlašćeno da u mjestu odredišta prima teret predat na prevoz;
- 25) pripadak vazduhoplova su sve stvari koje su trajno namijenjene vazduhoplovu, bez obzira da li su u sastavu vazduhoplova ili su privremeno odvojene od njega;
- 26) prtljag je predati i ručni prtljag;
- 27) pružanje usluga iz vazduha su operacije vazduhoplova kojima se pružaju usluge u poljoprivredi, šumarstvu, građevinarstvu, protivpožarnoj zaštiti, protivgradnoj odbrani, potrazi i spašavanju, marketingu, snimanju iz vazduha, nadzoru i patroliranju iz vazduha i provjeri radionavigacionih uređaja;
- 28) putna karta je dokument u pisanoj ili elektronskoj formi izdat ili ovjeren od strane vazdušnog prevoznika ili njegovog ovlašćenog agenta na osnovu kojeg putnik ostvaruje pravo na prevoz;
- 29) putnik je fizičko lice koje na osnovu ugovora ima pravo na prevoz vazduhoplovom;
- 30) rezervacija je potvrda da putnik ima putnu kartu ili drugi dokaz kojom se potvrđuje da je rezervacija prihvaćena i potvrđena od strane vazdušnog prevoznika ili organizatora putovanja;
- 31) ručni prtljag su stvari koje putnik unosi u vazduhoplov;
- 32) specijalno pravo vučenja je obračunska jedinica koju utvrđuje Međunarodni monetarni fond;
- 33) stvarni vazdušni prevoznik je vazdušni prevoznik koji obavlja ili namjerava da obavi let, na osnovu ugovora sa putnikom ili u ime nekog drugog pravnog ili fizičkog lica, koje je zaključilo ugovor sa tim putnikom;
- 34) teret su stvari koje se daju na prevoz vazduhoplovom na osnovu ugovora o prevozu tereta;
- 35) ugovorni vazdušni prevoznik je pravno ili fizičko lice koje je zaključilo ugovor o prevozu sa putnikom, naručiocem prevoza ili pošiljaocem;
- 36) uskraćivanje ukrcaja je odbijanje ukrcavanja na let putnika koji su se prijavili na ukrcaj u skladu sa članom 9 stav 2 ovog zakona, osim zdravstvenih, sigurnosnih ili bezbjednosnih razloga ili neposjedovanja odgovarajuće putne dokumentacije;

- 37) Usluga komercijalnog putničkog vazdušnog prevoza je usluga vazdušnog prevoza putnika koju pruža vazdušni prevoznik na linijskom i povremenom letu uz novčanu naknadu, kao samostalni let ili dio paket aranžmana;
- 38) uzastopni vazdušni prevoznik je pravno ili fizičko lice koje na osnovu ugovora o prevozu, koji zaključi prvi vazdušni prevoznik obavlja dio tog prevoza uz pristanak putnika, odnosno naručioca prevoza;
- 39) vazdušni prevoznik je pravno ili fizičko lice kojem je izdata operativna licenca;
- 40) vazduhoplov u letu je vazduhoplov od trenutka kada je motorna snaga vazduhoplova upotrijebljena, radi polijetanja sve do trenutka zaustavljanja vazduhoplova i prestanka rada motora nakon slijetanja;
- 41) vrijeme prevoza putnika u vazdušnom saobraćaju je vrijeme od početka otpreme putnika do završetka prihvata putnika;
- 42) vrijeme prevoza tereta u vazdušnom saobraćaju je vrijeme od preuzimanja stvari na aerodromu polaska, radi otpreme do predaje stvari licu koje je ovlašćeno da raspolaže teretom na aerodromu odredišta ili na nekom drugom mjestu na koje sleti vazduhoplov.

DIO DRUGI

OBLIGACIONI ODNOSI

GLAVA 1

Ugovor o prevozu putnika, prtljaga i tereta

Odjeljak I

Prevoz putnika i prtljaga

1. Ugovor o prevozu putnika

Član 3

- (1) Ugovor o prevozu putnika zaključuje se između vazdušnog prevoznika i putnika ili vazdušnog prevoznika i naručioca prevoza.
- (2) Ugovorom o prevozu putnika vazdušni prevoznik se obavezuje da preveze putnika od mjesta polaska do mjesta odredišta u vrijeme predviđeno redom letenja, odnosno u ugovoreno vrijeme, a putnik se obavezuje da plati odgovarajuću naknadu.
- (3) Ugovorom o prevozu putnika zaključenim između vazdušnog prevoznika i naručioca prevoza, vazdušni prevoznik se obavezuje da preveze putnika koga odredi naručilac prevoza, pod uslovima utvrđenim ugovorom.
- (4) Ugovor o prevozu putnika zaključen između vazdušnog prevoznika i naručioca prevoza može se zaključiti za jedno ili više putovanja ili na određeno vrijeme cijelim ili dijelom kapaciteta vazduhoplova.
- (5) Ugovor o prevozu putnika zaključen između vazdušnog prevoznika i naručioca prevoza može se odnositi na jednog ili više putnika.
- (6) Ugovor o prevozu putnika zaključen sa naručiocem prevoza mora biti zaključen u pisanoj ili elektronskoj formi.

Putna karta

Član 4

- (1) Vazdušni prevoznik je dužan da putniku izda putnu kartu(pojedinačnu ili grupnu).
- (2) Putna karta je dokaz da je zaključen ugovor o prevozu putnika, a postojanje ugovora o prevozu može se dokazati i na drugi način.
- (3) Putna karta, po pravilu, glasi na ime.
- (4) Ako putna karta glasi na ime ne može se prenositi bez saglasnosti vazdušnog prevoznika.
- (5) Vazdušni prevoznik saglasnost iz stava 4 ovog člana može uskratiti samo iz opravdanih razloga;
- (6) Putna karta mora da sadrži naznaku mjesta polaska i odredišta, kao i vrijeme polaska vazduhoplova predviđenog redom letenja, odnosno ugovorom o prevozu putnika.

Odustajanje od ugovora o prevozu i vraćanje prevoznine

Član 5

- (1) Putnik ima pravo da odustane od ugovora o prevozu prije nego što započne njegovo izvršenje.
- (2) Vazdušni prevoznik je dužan da vrati putniku naknadu za prevoz ako putnik odustane od putovanja u domaćem prevozu najkasnije 24 sata, a u međnarodnom prevozu najkasnije 48 sati prije početka putovanja.
- (3) Ako putnik odustane od putovanja pod uslovima iz stava 2 ovog člana, vazdušni prevoznik ima pravo da zadrži 10% iznosa naknade za prevoz.
- (4) Ako putnik, član njegove uže porodice (bračni drug, roditelji i djeca) ili njegov pratilac bez kojeg ne može putovati umre prije početka putovanja ili oboli tako da mu je putovanje postalo nemoguće ili bi putovanje moglo ugroziti zdravstveno stanje oboljeloga, plaćena naknada za prevoz se vraća pod uslovom da je vazdušni prevoznik prije polaska vazduhoplova obaviješten o nemogućnosti putovanja.
- (5) U slučaju iz stava 4 ovog člana vazdušni prevoznik ima pravo da zadrži 2% od iznosa naknade za prevoz.
- (6) Ako smetnja za putovanje iz stava 4 ovog člana nastane za vrijeme prevoza, naknada za prevoz se vraća srazmjerno neiskorišćenom dijelu puta.

2. Prava putnika u slučaju uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta

Uskraćivanje ukrcaja

Član 6

- (1) U slučaju da vazdušni prevoznik očekuje da će doći do uskraćivanja ukrcaja na let, dužan je da pozove putnike za dobrovoljan odustanak od svoje rezervacije pod uslovima dogovorenim između putnika i stvarnog vazdušnog prevoznika.
- (2) Putnik koji je dobrovoljno odustao od svoje rezervacije ima pravo, pored dogovorenih uslova, i na prava iz člana 11 ovog zakona.
- (3) Ukoliko se ne javi dovoljan broj putnika iz stava 1 ovog člana, stvarni vazdušni prevoznik može uskratiti ukrcaj određenom broju putnika koji su višak u odnosu na kapacitet vazduhoplova, protiv njihove volje.
- (4) Ukoliko je ukrcaj putnicima uskraćen protiv njihove volje, stvarni vazdušni prevoznik dužan je da odmah putnicima isplati odštetu u skladu sa članom 10 ovog zakona i obezbijedi prava iz čl. 11 i 12 ovog zakona.

Otkazivanje leta

Član 7

- (1) U slučaju otkazivanja leta putnici imaju pravo na:
 - a) vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje u skladu sa članom 11 ovog zakona od strane stvarnog vazdušnog prevoznika;
 - b) opskrbu od strane stvarnog vazdušnog prevoznika u skladu sa članom 12 stav 1 tačka a i stavom 2 ovog zakona, kao i pravo na opskrbu iz člana 12 stav 1 tač. b i c ovog zakona u slučaju preusmjeravanja kada je predviđeno vrijeme polaska novog leta najmanje jedan dan nakon vremena polaska koje je bilo planirano za otkazani let;
 - c) odštetu od strane stvarnog vazdušnog prevoznika u skladu sa članom 10 ovog zakona, osim u slučaju ako su putnici:
 - obaviješteni o otkazivanju leta najmanje dvije nedjelje prije vremena polaska predviđenog redom letenja;
 - obaviješteni o otkazivanju leta u roku od dvije nedjelje prije vremena polaska predviđenog redom letenja i ponuđeno im je preusmjeravanje najmanje sedam dana prije vremena polaska predviđenog redom letenja, kojim se omogućava da otputuju ne više od dva sata prije vremena polaska predviđenog redom letenja i da stignu na mjesto odredišta u okviru četiri sata od planiranog vremena dolaska;
 - obaviješteni o otkazivanju leta u roku od sedam dana prije vremena polaska predviđenog redom letenja i ponuđeno im je preusmjeravanje, čime im je omogućeno da otputuju ne više od sat vremena ranije od predviđenog vremena polaska i da stignu na mjesto odredišta u okviru dva sata od planiranog vremena dolaska.
- (2) U slučaju otkazivanja leta vazdušni prevoznik je dužan obavijestiti putnike o mogućnostima alternativnog prevoza.
- (3) Stvarni vazdušni prevoznik nije dužan da plati odštetu u skladu sa članom 10 ovog zakona, ukoliko je do otkazivanja leta došlo usljed vanrednih okolnosti koje se nijesu mogle izbjeći, i ako su preduzete sve potrebne mjere.

(4) Teret dokazivanja o obavještanju putnika o otkazivanju leta je na vazdušnom prevozniku.

Kašnjenje leta

Član 8

Stvarni vazdušni prevoznik koji očekuje kašnjenje leta u polasku izvan vremena predviđenog redom letenja dužan je da putnicima obezbijedi:

- a) za kašnjenje dva sata i više za letove dužine do 1500 km opskrbu iz člana 12 stav 1 tačka a i stava 2 ovog zakona;
- b) za kašnjenje tri sata ili više za sve letove duže od 1500 km i za ostale letove između 1500 km i 3500 km opskrbu iz člana 12 stav 1 tač. a, b i c ovog zakona kada je realno očekivano vrijeme polaska najmanje dan nakon prethodno najavljenog vremena polaska;
- c) za četiri sata ili više, za sve letove koji ne spadaju u letove iz tač. a i b ovog stava imaju pravo na opskrbu iz člana 12 st. 1 i 2 ovog zakona, a u slučaju kašnjenja leta najmanje pet sati ima pravo i na vraćanje prevoznine u skladu sa članom 11 stav 1 tačka a ovog zakona.

Stvarni vazdušni prevoznik u svim slučajevima kašnjenja u okviru vremenskih rokova i dužine letova iz stava 1 ovog člana dužan je da obezbijedi pomoć putnicima.

Način ostvarivanja prava putnika

Član 9

(1) Ovaj zakon primjenjuje se na putnike koji putuju vazduhoplovom na motorni pogon sa fiksnim krilima, sa aerodroma koji se nalazi:

- 1) na teritoriji Crne Gore;
- 2) u drugoj državi, na aerodrom koji se nalazi na teritoriji Crne Gore, ako nijesu ostvarili prava i ako im nije pružena pomoć u drugoj državi i ako je let ostvaren sa crnogorskim vazdušnim prevoznikom.

(2) Putnici iz stava 1 ovog člana prava iz čl. 6, 7 i 8 ovog zakona mogu ostvariti ako ispunjavaju sljedeće uslove:

a) imaju potvrđenu rezervaciju za određeni let, osim u slučaju otkazivanja leta iz člana 7 ovog zakona i prijave se za let:

- u vrijeme određeno u putnoj karti od strane vazdušnog prevoznika, organizatora putovanja ili ovlašćenog agenta;
- ukoliko vrijeme nije određeno u putnoj karti, ne kasnije od 45 minuta prije objavljenog vremena polaska;

b) budu premješteni od strane vazdušnog prevoznika ili organizatora putovanja sa leta za koji su imali rezervacije na drugi let, bez obzira na razlog.

(3) Prava iz čl. 10, 11 i 12 ovog zakona imaju i putnici kojima je putna karta izdata kroz program nagrađivanja putnika ili preko drugih komercijalnih programa vazdušnog prevoznika ili organizatora putovanja.

(4) Prava iz čl. 10, 11 i 12 ovog zakona obezbjeđuje vazdušni prevoznik koji obavlja prevoz putnika, u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana.

(5) Prava iz čl. 10, 11 i 12 ovog zakona ne pripadaju putnicima koji putuju besplatno ili po umanjenoj tarifi koja nije dostupna javnosti direktno ili indirektno.

(6) Odredbe čl. 10, 11 i 12 ovog zakona ne utiču na prava putnika uređena ugovorom o organizovanju putovanja.

(7) Odredbe čl. 10, 11 i 12 ovog zakona ne primjenjuju se u slučajevima kada se paket-aranžman otkazuje iz razloga mimo slučajeva utvrđenih članom 7 ovog zakona.

Pravo na odštetu

Član 10

(1) Putnici imaju pravo na materijalnu odštetu u iznosu od:

- a) 250 EUR za sve letove dužine do 1500 km;
- b) 400 EUR za sve letove dužine između 1500 km i 3500 km;
- c) 600 EUR za sve letove koji ne spadaju u letove iz tač. a i b ovog stava.

(2) Pri određivanju udaljenosti iz stava 1 ovog člana, kao polazna osnova uzima se mjesto odredišta na koje će, zbog uskraćivanja ukrcaja ili otkazivanja leta, putnici stići s određenim vremenskim zakašnjenjem u odnosu na vrijeme dolaska koje je predviđeno redom letenja.

- (3) Kada je putnicima ponuđeno preusmjeravanje do njihovog mjesta odredišta alternativnim letom u skladu sa članom 11 ovog zakona, vazdušni prevoznik može smanjiti visinu odštete iz stava 1 ovog člana za 50%. kada ostvareno vrijeme dolaska ne prelazi prvobitno rezervisano vrijeme dolaska:
- a) za 2 sata, u slučaju letova dužine do 1500 km;
 - b) za 3 sata, u slučaju letova dužine između 1500 km i 3500 km;
 - c) za 4 sata, u pogledu svih letova koji ne spadaju u letove iz tač. a i b ovog stava.
- (4) Odšteta iz stava 1 ovog člana plaća se u gotovini, bankovnom doznakom na račun, čekovima ili na drugi način, uz saglasnost putnika.
- (5) Udaljenosti iz st. 1 i 3 ovog člana određuju se pomoću metode za određivanje rute preko velikog kruga.

Pravo na vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje

Član 11

- (1) Putnici imaju pravo, prema sopstvenom izboru, na vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje u sljedećim slučajevima:
- a) isplatu nadoknade u roku od sedam dana od dana predviđenog za realizaciju leta, u skladu sa članom 10 stav 4 ovog zakona, cjelokupnog iznosa vrijednosti karte po cijeni po kojoj je kupljena, za dio ili djelove putovanja koji nisu realizovani i za dio ili djelove putovanja koji su već ostvareni, ako let više ne služi svrsi prvobitnog plana putovanja putnika, kao i, ukoliko putniku to odgovara, pravo na povratni let u prvu tačku polazišta, kad je to najranije moguće;
 - b) preusmjeravanje, u skladu sa uslovima prevoza, do mjesta odredišta najranije što je moguće;
 - c) preusmjeravanje, u skladu sa uslovima prevoza, do mjesta odredišta kasnijeg dana ako je putniku prihvatljivo, zavisno od dostupnosti slobodnih mjesta.
- (2) Na putnike čiji letovi čine dio paket-aranžmana primjenjuje se stav 1 tačka a ovog člana, isključujući pravo u skladu sa posebnim propisima kojima se uređuju prava i obaveze iz paket-aranžmana.
- (3) U slučaju kad je ugovorom o prevozu predviđeno slijetanje na određeni aerodrom, a vazdušni prevoznik ponudi putniku let na alternativni aerodrom umjesto na onaj za koji je let rezervisan, vazdušni prevoznik je dužan da snosi troškove prevoza putnika od alternativnog aerodroma do aerodroma za koji je izvršena rezervacija ili do drugog najbližeg odredišta u dogovoru s putnikom.

Pravo na opskrbu

Član 12

- (1) Putnici imaju pravo na:
- a) besplatne obroke i osvježavajuće napitke u razumnom odnosu s vremenom čekanja,
 - b) besplatan smještaj u hotelu u slučajevima:
 - kada je potrebno ostati jednu ili više noći,
 - kada je potreban ostanak duži od onoga koji je putnik planirao;
 - c) besplatan prevoz od aerodroma do mjesta smještaja (hotel i drugo).
- (2) Pored prava iz stava 1 ovog člana, putnici imaju pravo i na dva besplatna telefonska poziva, telefaks poruke ili elektronske poruke.
- (3) Stvarni vazdušni prevoznik dužan je da postupa sa posebnom pažnjom prema licima sa smanjenom pokretljivošću i njihovim pratiocima, i djecom bez pratnje.

Premještaj putnika u višu ili nižu klasu

Član 13

- (1) Ukoliko vazdušni prevoznik premjesti putnika u klasu višu od one za koju je karta plaćena, od putnika se ne može zahtijevati naknada razlike u cijeni.
- (2) Ukoliko vazdušni prevoznik premjesti putnika u klasu nižu od one za koju je karta plaćena, dužan je putniku u roku od sedam dana od dana premještaja, na način utvrđen u članu 10 stav 4 ovog zakona, naknaditi:
- a) 30% cijene karte za sve letove dužine do 1500 km;
 - b) 50% cijene karte za sve letove dužine između 1500 km i 3500 km;
 - c) 75% cijene karte za letove koji ne spadaju u letove iz tač. a i b ovog člana.

Lica sa smanjenom pokretljivošću ili posebnim potrebama

Član 14

- (1) Vazdušni prevoznik dužan je da da prioritet prevozu lica sa smanjenom pokretljivošću i njihovim pratiocima ili certifikovanim psima vodičima, i djeci bez pratioca.
- (2) U slučajevima uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili kašnjenja leta, lica iz stava 1 ovog člana, imaju pravo na opskrbu u skladu sa članom 12 ovog zakona, u roku od dva sata od uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili kašnjenja leta.

Pravo na dodatnu odštetu

Član 15

Putnici imaju pravo da zahtijevaju i dodatnu odštetu u skladu sa posebnim propisima, osim putnika koji su dobrovoljno odustali od rezervacije u skladu sa članom 6 stav 1 ovog zakona.

Pravo obeštećenja

Član 16

- (1) Stvarni vazdušni prevoznik koji je platio odštetu putnicima ili izvršio druge obaveze utvrđene ovim zakonom ima pravo na obeštećenje od ugovornog vazdušnog prevoznika, odnosno organizatora putovanja ili drugog lica sa kojim je zaključio ugovor.
- (2) Organizator putovanja ili drugo lice koje nije putnik, sa kojim stvarni vazdušni prevoznik ima ugovor, ima pravo na vraćanje prevoznine ili odštetu od stvarnog vazdušnog prevoznika u skladu sa posebnim propisima.

Obavještanje putnika o njihovim pravima

Član 17

- (1) Stvarni vazdušni prevoznik je dužan da istakne pisano obavještenje na mjestu prijavljivanja za let sljedećeg sadržaja: "Ukoliko je uskraćen ukrcaj ili je vaš let otkazan ili kasni najmanje dva sata, zatražite na pultu za prijavu leta ili na ukrcajnim vratima pisano obavještenje o vašim pravima, posebno pravima na odštetu i opskrbu".
- (2) Stvarni vazdušni prevoznik, koji uskrati ukrcaj, otkáže let ili čiji let kasni najmanje dva sata dužan je svakom putniku uručiti pisano obavještenje koje sadrži pravila za odštetu i opskrbu u skladu sa ovim zakonom, kao i informacije o načinu i mjestu gdje putnik može ostvariti svoja prava.
- (3) U slučaju da su putnici slijepa i slabovidna lica, stvarni vazdušni prevoznik dužan ih je obavijestiti o njihovim pravima na odgovarajući način.

Zabrana isključenja odgovornosti

Član 18

- (1) Prava putnika utvrđena ovim zakonom ne mogu se ograničiti niti isključiti na osnovu ugovora o prevozu.
- (2) Ukoliko putnik nije ispravno obaviješten o svojim pravima i zbog toga je primio odštetu koja je niža od propisane, putnik ima pravo da pokrene postupak pred nadležnim sudom za naknadu odšete do propisanog iznosa.

3. Izvršenje ugovora o prevozu putnika

Odgovornost naručioca prevoza

Član 19

- (1) Naručilac prevoza odgovara vazdušnom prevozniku za obaveze utvrđene ugovorom o prevozu putnika, ako između naručioca prevoza i vazdušnog prevoznika nije drukčije određeno.
- (2) U slučaju otkazivanja i kašnjenja leta putnik ostvaruje prava utvrđena ovim zakonom od naručioca prevoza, ako naručilac prevoza u skladu sa stavom 1 ovog člana odgovara vazdušnom prevozniku za obaveze iz ugovora o prevozu.
- (3) Naručilac prevoza se obavezuje da putniku obezbijedi usluge prevoza o sopstvenom trošku, ako ugovorom između naručioca prevoza i putnika nije drukčije određeno.

Povjeravanje prevoza putnika stvarnom vazdušnom prevozniku

Član 21

- (1) U slučaju da ugovorom o prevozu putnika nije drukčije određeno, ugovorni vazdušni prevoznik ima pravo da povjeri prevoz putnika stvarnom vazdušnom prevozniku, ako obezbijedi iste uslove prevoza, a ukoliko putniku obezbijedi povoljnije uslove, ugovorni vazdušni prevoznik nema pravo da traži razliku za uvećanu prevozninu.
- (2) Ugovorni vazdušni prevoznik, koji je zaključio ugovor o prevozu na određeno vrijeme cijelim vazduhoplovom, može da povjeri prevoz stvarnom vazdušnom prevozniku samo ako je to predviđeno ugovorom ili ako se naručilac prevoza saglasio u pisanoj formi.

Ugovor o prevozu putnika na određeno vrijeme

Član 22

- (1) U slučaju da je ugovoren prevoz putnika na određeno vrijeme cijelim vazduhoplovom, vazdušni prevoznik može da zamijeni ugovoreni tip vazduhoplova samo na osnovu pristanka naručioca prevoza u pisanoj formi.
- (2) Ako vazdušni prevoznik bez pristanka naručioca prevoza zamijeni ugovoreni tip vazduhoplova, odgovara za naknadu štete koju pretrpi naručilac prevoza.

Ugovor o prevozu putnika cijelim vazduhoplovom

Član 23

- (1) Vazdušni prevoznik ima pravo da raspolaže neiskorišćenim kapacitetom vazduhoplova samo na osnovu pristanka naručioca prevoza ako je ugovoren prevoz putnika cijelim vazduhoplovom.
- (2) U slučaju da je ugovoren prevoz putnika cijelim vazduhoplovom, a vazdušni prevoznik je raspolagao neiskorišćenim kapacitetom, ugovorena naknada za prevoz umanjije se za neiskorišćeni kapacitet.
- (3) Ako je vazdušni prevoznik bez pisanog pristanka naručioca prevoza raspolagao neiskorišćenim kapacitetom vazduhoplova, odgovara i za naknadu štete koju pretrpi naručilac prevoza.

Prevoz putnika vazduhoplovom kojim se obavlja i prevoz poštanskih pošiljki

Član 24

Kod prevoza putnika vazduhoplovom kojim se obavlja i prevoz poštanskih pošiljki, odredbe čl. 6, 7 i 8 ovog zakona ne primjenjuju se na prevoz poštanskih pošiljki.

4. Odgovornost vazdušnog prevoznika

Primjena Montrealske konvencije

Član 25

- (1) Na odgovornost vazdušnog prevoznika za štetu koju pričinu prilikom prevoza putnika i njihovog prtljaga vazdušnim putem primjenjuju se pored odredaba ovog zakona i odgovarajuće odredbe Montrealske konvencije.
- (2) Odredbe Montrealske konvencije koje se odnose na odgovornost vazdušnog prevoznika primjenjuju se i na prevoz koji se obavlja unutar vazdušnog prostora Crne Gore.
- (3) Vazdušni prevoznik odgovara i za štetu iz stava 1 ovog člana, koju pričinu lice koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun vršilo prevoz vazduhoplovom.
- (4) Ako vazdušni prevoznik dokaže da je štetu prouzrokovao ili da je nastanku štete doprinio nepažnjom, drugim pogrešnim postupkom ili propustom lica koje traži naknadu štete ili lica od koga ostvaruje svoja prava, vazdušni prevoznik je u potpunosti ili djelimično, oslobođen odgovornosti u mjeri u kojoj je nepažnja, pogrešan postupak ili propust prouzrokovao štetu ili doprinio njenom nastajanju.
- (5) Ako zbog smrti ili tjelesne povrede putnika naknadu štete zahtijeva neko drugo lice, a ne putnik, vazdušni prevoznik je oslobođen odgovornosti u potpunosti ili djelimično, ako dokaže da je štetu prouzrokovao ili da je nastanku štete doprinijela nepažnja, pogrešan postupak ili propust tog putnika.
- (6) Odredbe ugovora o oslobađanju vazdušnog prevoznika od odgovornosti ili određivanju niže granice odgovornosti od granice utvrđene Montrealskom konvencijom i ovim zakonom su ništavne i ne povlače ništavost cijelog ugovora o prevozu, na koji se primjenjuje ova konvencija.

Obaveza osiguranja vazdušnog prevoznika

Član 26

- (1) Na odgovornost crnogorskog vazdušnog prevoznika za prevoz putnika i njihovog prtljaga primjenjuju se odredbe Montrealske konvencije.
- (2) Crnogorski vazdušni prevoznik dužan je da se osigura od odgovornosti za štetu, u skladu sa zakonom.
- (3) Dokaz o osiguranju u vazdušnom saobraćaju za odgovornost za štetu u skladu sa Montrealskom konvencijom dužan je da ima i drugi vazdušni prevoznik koji namjerava da obavlja komercijalni vazdušni prevoz sa Crnom Gorom.
- (4) Iznos osiguranja od odgovornosti za štetu pričinjenu putnicima, prtljagu, teretu, pošti i trećim licima, treba da bude u visini u skladu sa zakonom koji obezbjeđuje isplatu cjelokupnog iznosa štete.

Naknada štete

Član 27

Visina naknade kao i granica odgovornosti za štetu nastalu usljed smrti ili tjelesne povrede putnika u slučaju nesreće, uništenja, gubitka ili oštećenja prtljaga, odnosno kašnjenja prilikom isporuke prtljaga određuje se u skladu sa čl. 21 i 22 Montrealske konvencije.

Avansno plaćanje

Član 28

- (1) Vazdušni prevoznik dužan je da bez odlaganja, a najkasnije 15 dana od dana utvrđivanja identiteta fizičkog lica koje ima pravo na naknadu štete, izvrši avansno plaćanje srazmjerno pretrpljenoj materijalnoj šteti, kako bi se zadovoljile neposredne materijalne potrebe tog lica.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, iznos avansnog plaćanja za slučaj smrti ne može biti niži od 16.000 specijalnih prava vučenja po putniku.
- (3) Avansno plaćanje ne predstavlja priznanje odgovornosti i može da se uračuna u ukupan iznos naknade štete koju isplaćuje vazdušni prevoznik.
- (4) Isplaćeni avans je nepovratan, osim u slučajevima iz člana 20 Montrealske konvencije, ili ako lice koje je primilo avans nije imalo pravo na naknadu štete.

Dodatni iznos za dostavu predatog prtljaga

Član 29

- (1) Putnik ima pravo da u vrijeme predaje prtljaga vazdušnom prevozniku posebno odredi vrijednost dostave predatog prtljaga na krajnjem odredištu i plati dodatni iznos na zahtjev vazdušnog prevoznika za dostavu prtljaga do krajnjeg odredišta.
- (2) Dodatni iznos za dostavu prtljaga do krajnjeg odredišta u skladu sa članom 22 stav 2 Montrealske konvencije, može da zahtijeva vazdušni prevoznik, ako putnik u posebnoj izjavi zahtijeva dostavu predatog prtljaga do krajnjeg odredišta u visini koja zavisi od dodatnih troškova prevoza i osiguranja tog prtljaga koji prelaze uobičajene troškove za prtljag procijenjene u visini koja je ista ili niža od granice odgovornosti.
- (3) Vazdušni prevoznik dužan je da obezbijedi upoznavanje putnika o visini dodatne naknade iz stava 2 ovog člana.

Upoznavanje putnika o odgovornostima vazdušnog prevoznika

Član 30

- (1) Vazdušni prevoznik dužan je da prilikom prodaje usluga prevoza upozna putnike o odgovornosti vazdušnog prevoznika u odnosu na putnike i njihov prtljag, uključujući i rokove za podnošenje prigovora odnosno tužbe za naknadu štete i mogućnost davanja posebne izjave o prtljagu i da rezime osnovnih odredaba o odgovornosti vazdušnog prevoznika učini dostupnim putnicima na svim prodajnim mjestima, uključujući telefonsku prodaju ili prodaju putem interneta, na način iz člana 33 ovog zakona.
- (2) Rezime iz stava 1 ovog člana, ne može biti osnov za naknadu štete i ne može se koristiti za tumačenje odredaba ovog zakona ili Montrealske konvencije.

Obavješćavanje putnika o odgovornosti vazdušnog prevoznika

Član 31

Pored upoznavanja putnika o odgovornosti vazdušnog prevoznika iz člana 30 ovog zakona, vazdušni prevoznici koji obavljaju prevoz ili prodaju usluge prevoza dužni su da svakom putniku izdaju pisano obavještenje o granici odgovornosti vazdušnog prevoznika koja važi za taj let u slučaju:

- 1) smrti ili tjelesne povrede, ako granica postoji;
- 2) uništenja, gubitka ili oštećenja prtljaga i upozorenja putnika da prtljag čija vrijednost prelazi ovu granicu mora da bude prijavljen vazdušnom prevozniku pri registraciji prtljaga, prije leta ili da bude u potpunosti osiguran od strane putnika prije putovanja;
- 3) štete prouzrokovane kašnjenjem leta.

Granice odgovornosti vazdušnog prevoznika

Član 32

- (1) Ako cjelokupan prevoz obavlja crnogorski vazdušni prevoznik, granice odgovornosti koje su navedene u rezimeu osnovnih odredaba o odgovornosti i obavještenju iz čl. 30 i 31 ovog zakona su granice utvrđene ovim zakonom, osim ako vazdušni prevoznik dobrovoljno ne poveća granice odgovornosti.
- (2) Ako prevoz obavlja vazdušni prevoznik koji nije crnogorski vazdušni prevoznik, odredbe čl. 30 i 31 ovog zakona primenjuju se samo za prevoz ka, iz i unutar Crne Gore.

Rezime osnovnih odredaba o odgovornosti vazdušnog prevoznika prema putnicima i prtljagu

Član 33

Rezime osnovnih odredaba o odgovornosti vazdušnog prevoznika prema putnicima i njihovom prtljagu sadrži pravila koja se odnose na:

- 1) naknadu štete u slučaju smrti ili tjelesne povrede:
 - za naknadu štete ne postoje finansijska ograničenja u pogledu odgovornosti u slučaju smrti ili tjelesne povrede putnika;
 - vazdušni prevoznik ne može da ospori zahtjev za naknadu štete u slučaju kada šteta iznosi do 113.100 specijalnih prava vučenja, a preko toga iznosa, vazdušni prevoznik može da osporava zahtjev za naknadu štete ukoliko dokaže da šteta nije nastala njegovom nepažnjom ili krivicom;
- 2) avansno plaćanje:
 - u slučaju smrti ili tjelesne povrede putnika, vazdušni prevoznik je dužan da u roku od 15 dana od dana utvrđivanja identiteta lica koje ima pravo na naknadu štete, isplati avans za pokriće njegovih neposrednih materijalnih potreba;
 - u slučaju smrti putnika, avans ne može biti niži od 16.000 specijalnih prava vučenja;
- 3) kašnjenje putnika:
 - u slučaju kašnjenja putnika, vazdušni prevoznik odgovara za štetu, osim ako je preduzeo sve potrebne mjere da izbjegne štetu ili ako preduzimanje tih mjera nije bilo moguće;
 - odgovornost za kašnjenje putnika ograničena je na 4.694 specijalnih prava vučenja;
- 4) kašnjenje prtljaga:
 - u slučaju kašnjenja prtljaga, vazdušni prevoznik odgovara za štetu, osim ako je preduzeo sve potrebne mjere da izbjegne štetu ili ako preduzimanje tih mjera nije bilo moguće;
 - odgovornost za kašnjenje prtljaga ograničena je na 1.131 specijalnih prava vučenja;
- 5) uništenje, gubitak ili oštećenje prtljaga:
 - vazdušni prevoznik je odgovoran za uništenje, gubitak ili oštećenje prtljaga do 1.131 specijalnog prava vučenja;
 - za predati prtljag vazdušni prevoznik je odgovoran i ako nije kriv, osim u slučaju da prtljag ima nedostatak;
 - za ručni prtljag vazdušni prevoznik je odgovoran samo ako je kriv;
- 6) višu granicu odgovornosti za prtljag:
 - putnik ima pravo da zahtijeva višu granicu odgovornosti od vazdušnog prevoznika ako najkasnije na prijavljivanju putnika za let da posebnu izjavu i plati dodatni iznos;
- 7) prigovor u vezi prtljaga:
 - ako je prtljag oštećen, izgubljen, uništen ili ako kasni, putnik mora u najkraćem roku da podnese pisani prigovor vazdušnom prevozniku;

- u slučaju oštećenja predatog prtljaga putnik mora da podnese prigovor u roku od sedam dana od dana predaje prtljaga putniku, a u slučaju kašnjenja prtljaga u roku od 21 dan od dana predaje prtljaga putniku;

8) odgovornost ugovornih i stvarnih vazdušnih prevoznika:

- ako vazdušni prevoznik koji stvarno obavlja prevoz nije istovremeno i ugovorni vazdušni prevoznik, putnik može da podnese prigovor ili zahtjev za naknadu štete protiv bilo koga od njih;

- ako su u putnoj karti navedeni ime ili kod vazdušnog prevoznika, on važi kao ugovorni vazdušni prevoznik.

9) rok za podnošenje tužbe:

- tužba za naknadu štete može se podnijeti sudu u roku od dvije godine od dana slijetanja vazduhoplova ili planiranog slijetanja;

10) osnovu za rezime:

- rezime osnovnih odredaba o odgovornosti vazdušnog prevoznika prema putnicima i njihovom prtljagu čini ovaj zakon i Montrealska konvencija od 28. maja 1999. godine.

5. Prevoz prtljaga

Unošenje ručnog prtljaga u vazduhoplov

Član 34

- (1) Na osnovu ugovora o prevozu putnik može da unese u vazduhoplov i preveze bez posebne naknade ručni prtljag o kome se sam stara.
- (2) U vazduhoplov se kao ručni prtljag ne može unijeti stvar koja po svojoj prirodi i obimu može predstavljati opasnost ili smetnju za vazduhoplov, putnike ili druge stvari ili joj uobičajeno nije mjesto u putničkoj kabini vazduhoplova.
- (3) Vazdušni prevoznik određuje težinu i obim ručnog prtljaga koji putnik može da unese u vazduhoplov.
- (4) Vrijeme prevoza ručnog prtljaga smatra se vrijeme od trenutka ukrcaja putnika u vazduhoplov do trenutka iskrcanja putnika iz vazduhoplova.

Odgovornost vazdušnog prevoznika za štetu nastalu zbog gubitka, uništenja ili oštećenja ručnog prtljaga

Član 35

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju, "Sl. list CG", br. 46/14)

Prevoz predatog prtljaga

Član 36

- (1) Vazdušni prevoznik je dužan da primi na prevoz predati prtljag i izda pisanu potvrdu.
- (2) Zabranjeno je predavati stvari za čiji je prevoz potrebna posebna dozvola ili stvari koje se moraju prevoziti uz posebne uslove, kao i stvari koje po svojoj prirodi mogu predstavljati opasnost za vazduhoplov ili lica u vazduhoplovu ili izazvati, odnosno nanijeti štetu drugom prtljagu, kao ni stvari kojima, po njihovoj prirodi, obimu ili težini, nije mjesto u prostorijama određenim za smještaj prtljaga.
- (3) Vazdušni prevoznik određuje težinu i obim prtljaga koji putnik predaje i težinu do koje se ne plaća naknada za prevoz.

6. Prava lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti

Obim prava

Član 36a

- (1) Lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, koja koriste ili namjeravaju da koriste usluge vazdušnog prevoza putnika po dolasku, odlasku ili tranzitu kroz aerodrom kada se aerodrom nalazi na teritoriji Crne Gore imaju pravo na pomoć u skladu sa ovim zakonom.

- (2) Odredbe čl. 36b, 36c i 36i ovog zakona, primjenjuju se na putnike koji polaze sa aerodroma koji se nalazi na teritoriji druge države na aerodrom koji se nalazi na teritoriji Crne Gore ako vazdušni prevoz obavlja crnogorski vazdušni prevoznik.
- (3) Pravo na pomoć iz stava 1 ovog člana, ne utiče na prava putnika iz čl. 6 do 18 ovog zakona.
- (4) Ako su odredbe ovog zakona kojima se uređuju prava lica iz stava 1 ovog člana u suprotnosti sa odredbama propisa o uslugama zemaljskog opsluživanja, primjenjuju se odredbe ovog zakona.

Zabrana uskraćivanja prevoza lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti

Član 36b

Vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja, licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti ne smiju odbiti:

- 1) prihvatanje rezervacije za let čije je polazište ili odredište aerodrom iz člana 36a ovog zakona;
- 2) ukrcavanje na aerodrom iz tačke 1 ovog člana, ako imaju putnu kartu i rezervaciju.

Odstupanja, posebni uslovi i informacije

Član 36c

- (1) Izuzetno od člana 36b ovog zakona, vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja može licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti odbiti prihvatanje rezervacije ili ukrcavanje zbog invaliditeta ili smanjene pokretljivosti:
 - 1) iz sigurnosnih razloga utvrđenih posebnim propisima i međunarodnim ugovorima koji obavezuju Crnu Goru ili radi ispunjavanja sigurnosnih zahtjeva utvrđenih od strane organa koji je vazdušnom prevozniku izdao certifikat vazdušnog operatora-AOC; i
 - 2) ako veličina vazduhoplova ili njegovih vrata fizički onemogućava ukrcavanje ili prevoz lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti.
- (2) U slučaju da vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja odbije da prihvati rezervaciju zbog razloga iz stava 1 ovog člana, dužan je da uloži napor i da licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti predloži drugu prihvatljivu mogućnost prevoza.
- (3) Lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti kojem je odbijen ukrcavanje zbog invaliditeta ili smanjene pokretljivosti i lica koja ga prate iz stava 4 ovog člana, imaju pravo na vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje iz člana 11 ovoga zakona, ako su ispunjeni sigurnosni zahtjevi za preusmjeravanje ili povratni let.
- (4) U slučaju iz stava 1 tačka 1 ovog člana, vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja može zahtijevati da lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti prati drugo lice koje je sposobno da mu pruži potrebnu pomoć.
- (5) Vazdušni prevoznik ili njegov zastupnik dužan je da na odgovarajući način i na crnogorskom jeziku i jezicima na kojima su dostupne informacije ostalim putnicima, obezbijedi dostupnost sigurnosnih pravila koja se primjenjuju na prevoz lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti kao i ograničenja koja se odnose na njihov prevoz ili na prevoz pomagala za kretanje zbog veličine vazduhoplova.
- (6) Organizator putovanja je dužan, da obezbijedi dostupnost sigurnosnih pravila i ograničenja na letovima, koji su uključeni u putovanja, odmorne i kružna putovanja u paket aranžmane koje organizuje, prodaje ili nudi na prodaju.
- (7) Ako vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja odbije da prihvati rezervaciju lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti i zatraži pratnju za to lice, dužan je da lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti odmah obavijesti o razlozima za odbijanje i traženje pratnje.
- (8) Vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja dužan je da na zahtjev lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, dostavi u pisanoj formi obavještenje iz stava 7 ovog člana, u roku od pet radnih dana od dana podnošenja zahtjeva.

Određivanje mjesta dolaska i odlaska

Član 36d

- (1) Menadžment aerodroma, u saradnji sa korisnicima aerodroma odnosno odborom korisnika aerodroma i organizacijama koje zastupaju prava lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, u skladu sa lokalnim uslovima, dužan je da odredi mjesta dolaska i odlaska unutar granica aerodroma ili u zgradama i izvan zgrada terminala, koja je pod nadzorom menadžmenta aerodroma, na kojima lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti mogu lako da najave dolazak na aerodrom i zatijevaju pomoć.

- (2) Mjesta iz stava 1 ovog člana, moraju biti jasno označena, sa osnovnim informacijama o aerodromu u pristupačnom obliku.

Prosljeđivanje zahtjeva za pomoć

Član 36e

- (1) Vazdušni prevoznici, njihovi zastupnici i organizatori putovanja dužni su da na svim svojim prodajnim mjestima, uključujući telefonsku i internet prodaju, obezbijede prijem zahtjeva za pomoć lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti.
- (2) Ako vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja primi zahtjev za pomoć iz stava 1 ovog člana, najkasnije 48 sati prije objavljenog vremena polaska leta, dužan je da zahtjev, najkasnije 36 sati prije objavljenog vremena polaska leta, dostavi:
- 1) menadžmentima aerodroma odlaska, dolaska i tranzita; i
 - 2) stvarnom vazdušnom prevozniku ako rezervacije nije primio taj prevoznik, osim ako u vrijeme primanja zahtjeva za pomoć nije poznat identitet stvarnog prevoznika, kada se zahtjev prosljeđuje što je prije moguće.
- (3) Vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja prosljeđuje zahtjev za pomoć u najkraćem mogućem roku, osim u slučaju iz stava 2 ovoga člana.
- (4) Stvarni vazdušni prevoznik, u najkraćem mogućem roku nakon početka leta obavještava menadžment aerodroma odredišta, ukoliko se taj aerodrom nalazi na teritoriji Crne Gore, o broju lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti na tom letu koji su zatražili pomoć iz člana 36f ovog zakona i o vrsti pomoći.

Pravo na pomoć na aerodromima

Član 36f

- (1) Kada lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti stigne na aerodrom radi putovanja, menadžment aerodroma dužan je da mu pruži pomoć iz člana 36m ovog zakona, tako da se lice može ukrcati na let za koji ima rezervaciju pod uslovom da je vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja obaviješten o posebnim potrebama lica za takvom vrstom pomoći, najkasnije 48 sati prije objavljenog vremena polaska leta.
- (2) Obavještenje iz stava 1 ovog člana, odnosi se i na povratni let ako su odlazni i povratni letovi ugovoreni sa istim vazdušnim prevoznikom.
- (3) Ako lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti koristi pomoć psa vodiča o tome se obavještava vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja.
- (4) Ako vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja nije obaviješten u skladu sa stavom 1 ovog člana, menadžment aerodroma ako je moguće pružiće pomoć da se lice ukrca na let za koji ima rezervaciju u skladu sa članom 36m ovog zakona.
- (5) Odredba stava 1 ovog člana, primjenjuje se pod uslovom da se:
- 1) lice prijavi na let:
 - u vrijeme koje vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja unaprijed odredi u pisanoj formi (uključujući elektronsku formu) ili
 - ako nije određeno vrijeme, najkasnije jedan sat prije objavljenog vremena polaska; ili
 - 2) lice stigne do mjesta unutar granica aerodroma određenog u skladu sa članom 36d ovog zakona:
 - u vrijeme koje vazdušni prevoznik, njegov zastupnik ili organizator putovanja unaprijed odredi u pisanoj formi (uključujući elektronsku formu) ili
 - ako nije određeno vrijeme, najkasnije dva sata prije objavljenog vremena polaska.
- (6) Ako je lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti u tranzitu kroz aerodrom na teritoriji Crne Gore ili ga vazdušni prevoznik ili organizator putovanja premjesti sa leta za koji ima rezervaciju na drugi let, menadžment aerodroma dužan je da pruži pomoć da se lice ukrca na let za koji ima rezervaciju u skladu sa članom 36m ovog zakona.
- (7) Ako lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti stigne vazduhoplovom na aerodrom na teritoriji Crne Gore, menadžment aerodroma dužan je da pruži pomoć iz člana 36m ovog zakona, da to lice stigne do mjesta polaska iz aerodroma iz člana 36d ovog zakona.
- (8) Pružena pomoć, što je više moguće, mora da bude prilagođena posebnim potrebama svakog pojedinačnog putnika.

Odgovornost za pomoć na aerodromima

Član 36g

- (1) Menadžment aerodroma dužan je da licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti obezbijedi pružanje pomoći iz člana 36m ovog zakona, bez dodatne naknade.
- (2) Menadžment aerodroma odgovoran je za pružanje pomoći iz člana 36m ovog zakona i pomoć može pružati sam ili će pružanje pomoći obezbijediti ugovorom sa jednim ili više pravnih ili fizičkih lica specijalizovanih za pružanje te vrste pomoći, ako ispunjavaju standarde kvaliteta iz člana 36h ovog zakona.
- (3) Ugovor iz stava 2 ovog člana u zavisnosti od postojećih usluga koje se pružaju na aerodromu, menadžment aerodroma može zaključiti na svoju inicijativu, ili na zahtjev korisnika aerodroma, odnosno odbora korisnika aerodroma uključujući i vazdušne prevoznike, a u slučaju odbijanja zahtjeva, menadžment aerodroma dužan je da dostavi podnosiocima zahtjeva pisano obrazloženje.
- (4) Menadžment aerodroma može, na nediskriminatornoj osnovi, korisnicima aerodroma naplatiti posebnu naknadu za pružanje pomoći iz st. 1 i 2 ovog člana, koja se određuje srazmjerno ukupnom broju putnika koje korisnici aerodroma prevezu na aerodrom i sa aerodroma.
- (5) Naknadu iz stava 4 ovoga člana, transparentno i srazmjerno troškovima određuje menadžment aerodroma u saradnji sa korisnicima aerodroma, odnosno odborom korisnika aerodroma, ili u saradnji sa drugim odgovarajućim tijelom.
- (6) Menadžment aerodroma dužan je da vodi odvojene finansijske izvještaje koji se odnose na pružanje pomoći licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti od finansijskih izvještaja za obavljanje svojih ostalih djelatnosti.
- (7) Menadžment aerodroma dužan je da omogućiti uvid u revidirani godišnji finansijski izvještaj koji se odnosi na naplaćene naknade i troškove za pružanja pomoći licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti korisnicima aerodroma, preko odbora korisnika aerodroma ili drugog odgovarajućeg tijela, kao i organu državne uprave nadležnom za poslove vazdušnog saobraćaja i Agenciji za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija).

Standardi kvaliteta za pomoć

Član 36h

- (1) Menadžment aerodroma koji godišnje ima preko 150.000 prevezenih putnika u komercijalnom vazdušnom saobraćaju u saradnji sa korisnicima aerodroma, odnosno odborom korisnika aerodroma i organizacijama koje zastupaju lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti, određuje standarde kvaliteta za pomoć iz člana 36m ovog zakona i potrebna sredstva za ispunjavanje tih standarda.
- (2) Standardi iz stava 1 ovog člana, određuju se u skladu sa međunarodnim standardima i kodeksom ponašanja u odnosu na olakšice za prevoz lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, a naročito Kodeksom dobrog ponašanja u pružanju usluga zemaljskog opsluživanja licima smanjene pokretljivosti Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva.
- (3) Standarde kvaliteta menadžment aerodroma objavljuje na svojoj internet stranici.
- (4) Vazdušni prevoznik i menadžment aerodroma mogu postići sporazum da menadžment aerodroma putnicima, koje vazdušni prevoznik prevozi na aerodrom ili sa aerodroma, obezbijedi pomoć višeg standarda od standarda iz stava 1 ovog člana ili da pored usluga iz člana 36m ovog zakona pruži i dodatne usluge.
- (5) Menadžment aerodroma može vazdušnom prevozniku pored naknade iz člana 36g stav 4 ovog zakona da naplati i dodatnu naknadu za pružanje pomoći iz stava 4 ovog člana, koja mora biti srazmjerna troškovima i određuje se nakon konsultacija sa vazdušnim prevoznikom.

Obaveze vazdušnog prevoznika

Član 36i

Vazdušni prevoznik pruža pomoć iz člana 36n ovog zakona licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti, koje odlazi, dolazi ili je u tranzitu kroz aerodrom koji se nalazi na teritoriji Crne Gore, bez dodatne naknade ako ispunjava uslove iz člana 36f st. 1, 2 i 4 ovog zakona.

Obuka

Član 36j

Vazdušni prevoznici i menadžmenti aerodroma dužni su da obezbijede stručno osposobljavanje za:

- 1) njihove zaposlene uključujući i zaposlena lica sa kojima su zaključili ugovore za pružanje neposredne pomoći licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti radi zadovoljavanja potreba tih lica;
- 2) njihove zaposlene koji rade na aerodromu i koji su u neposrednom kontaktu sa putnicima iz oblasti ravnopravnosti lica sa invaliditetom i podizanja svijesti o invalidnosti;
- 3) novozaposlene, kao i obnovu i sticanje novih znanja zaposlenih o invalidnosti.

Naknada štete za izgubljena ili oštećena invalidska kolica i drugu opremu

Član 36k

Ako se invalidska kolica, druga oprema za kretanje ili pomagala izgube ili oštete tokom pružanja usluga na aerodromu ili tokom prevoza vazduhoplovom putnik ima pravo na naknadu štete u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorom.

Ograničenja ili oslobađanja od obaveze

Član 36l

Obaveze prema licima sa invaliditetom i licima smanjene pokretljivosti utvrđene ovim zakonom ne mogu se ograničiti niti ukinuti.

Pomoć menadžmenta aerodroma

Član 36m

- (1) Menadžment aerodroma dužan je da pruži pomoć i obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo:
 - 1) da obavijeste o svom dolasku na aerodrom i zatraže pomoć na mjestima iz člana 36d ovog zakona koja su u zgradama terminala i izvan njih;
 - 2) kretanje od označenog mjesta do pulta za prijavu putnika na let;
 - 3) da se prijave na let i da prijave prtljag;
 - 4) da nastave kretanje od pulta za prijavu putnika na let do vazduhoplova i kontrolu za izlazak iz države, carinsku kontrolu i bezbjedonosni pregled;
 - 5) ukrcavanje u vazduhoplov pomoću lifta, invalidskih kolica i pružanje druge odgovarajuće potrebne pomoći;
 - 6) da nastave kretanje od vrata vazduhoplova do svog sjedišta;
 - 7) da odloži prtljag na određenom mjestu u vazduhoplovu i preuzme prtljag iz vazduhoplova;
 - 8) da nastavi kretanje od svog sjedišta do vrata vazduhoplova;
 - 9) iskrcavanje iz vazduhoplova pomoću lifta, invalidskih kolica, i pružanje druge odgovarajuće potrebne pomoći;
 - 10) da nastavi kretanje od vazduhoplova do prostora za preuzimanje prtljaga i preuzimanje prtljaga i druge obaveze vezane za ulazak u državu i carinsku kontrolu;
 - 11) da nastavi kretanje od prostora za preuzimanje prtljaga do određenog mjesta;
 - 12) da stigne na povezane letove kada su u tranzitu i da mu se obezbijedi potrebna pomoć u kontrolisanoj i nadziranoj zoni aerodroma, kao i na terminalima i između njih po potrebi;
 - 13) pristupanje toaletnom prostoru po potrebi.
- (2) Ako lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti ima pratnju drugog lica koje mu pomaže, na zahtjev tog lica, menadžment aerodroma dužan je da obezbijedi potrebnu pomoć na aerodromu i pri ukrcaju i iskrcaju.
- (3) Menadžment aerodroma dužan je da pruža usluge zemaljskog opsluživanja sa cjelokupnom potrebnom opremom za kretanje, uključujući i električna invalidska kolica, ukoliko je obaviješten najkasnije 48 sati prije leta i ako ne postoje prostorna ograničenja u vazduhoplovu i ako su ispunjeni uslovi utvrđeni propisom za prevoz opasnih materija.
- (4) Menadžment aerodroma dužan je da obezbijedi privremenu zamjenu za oštećenu ili izgubljenu opremu za kretanje, koja ne mora da bude identična kao oštećena ili izgubljena oprema.
- (5) Menadžment aerodroma je dužan da dozvoli korišćenje psa vodiča, po potrebi.
- (6) Menadžment aerodroma je dužan da obezbijedi da podaci o letu budu dostupni tim licima.
- (7) Menadžment aerodroma odgovoran je za izvršavanje obaveza utvrđenih ovim članom.

(8) Obaveze iz st. 1 do 6 ovog člana shodno se primjenjuju i na druge pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja ukoliko ih ne obavlja menadžment aerodroma.

Pomoć vazdušnog prevoznika

Član 36n

- (1) Vazdušni prevoznik dužan je da omogući prevoz psa vodiča u kabini vazduhoplova u skladu sa zakonom.
- (2) Vazdušni prevoznik dužan je da omogući pored medicinske opreme, prevoz najviše dva komada opreme za kretanje po jednom licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti, uključujući električna invalidska kolica, pod uslovom da je obaviješten najkasnije 48 sati prije leta i da ne postoje prostorna ograničenja u vazduhoplovu i da su ispunjeni uslovi utvrđeni propisom za prevoz opasnih materija.
- (3) Vazdušni prevoznik dužan je da obezbijedi da podaci o letu budu dostupni tim licima.
- (4) Vazdušni prevoznik na zahtjev lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, dužan je da preduzme potrebne mjere koje se odnose na razmještaj sjedišta, radi prilagođavanja potreba tih lica, vodeći računa o sigurnosnim zahtjevima i raspoloživosti.
- (5) Vazdušni prevoznik dužan je da omogući pristup toaletnom prostoru po potrebi.
- (6) Ako lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti ima pratnju drugog lica koje mu pomaže, vazdušni prevoznik dužan je po mogućnosti da licu u pratnji obezbijedi sjedište pored lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti.

Nadzor nad pružanjem pomoći

Član 36o

Nadzor nad primjenom odredaba ovog zakona, koje se odnose na prava lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, na aerodromu iz člana 36a stav 1 ovog zakona, vrši Agencija.

Član 37-41

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju, "Sl. list CG", br. 46/14)

Odjeljak II

Prevoz tereta

1. Ugovor o prevozu tereta

Član 42

- (1) Ugovorom o prevozu tereta vazduhoplovom ugovorni vazdušni prevoznik se obavezuje naručiocu prevoza da će prevesti teret vazduhoplovom, a naručilac prevoza da će platiti prevozninu.
- (2) Ugovor o prevozu tereta može se odnositi na jedan ili na više prevoza ili na prevoz na određeno vrijeme, na cijeli kapacitet ili dio kapaciteta vazduhoplova, na određenu količinu tereta ili na određeni teret.
- (3) Ugovor o prevozu tereta cijelim vazduhoplovom na određeno vrijeme ili za više prevoza se zaključuje u pisanoj formi.
- (4) Ugovor iz stava 3 ovog člana koji nije zaključen u pisanoj formi ništavan je.

Određivanje količine tereta

Član 43

- (1) Količina tereta koja se predaje na prevoz može se odrediti brojem komada, težinom, obimom, dimenzijama ili kombinovano.
- (2) U slučaju sumnje, količina tereta se određuje mjerom koja je uobičajena u mjestu predaje tereta vazdušnom prevozniku.

Predaja na prevoz drugog umjesto ugovorenog tereta

Član 44

Kod ugovora o prevozu tereta cijelim vazduhoplovom pošiljalac ima pravo da na prevoz preda drugi teret umjesto ugovorenog tereta, ako se time ne mijenjaju uslovi prevoza na štetu vazdušnog prevoznika, ako zbog toga ne bi došlo do zadržavanja vazduhoplova ili ne bi bila ugrožena njegova bezbjednost i ako pošiljalac na zahtjev vazdušnog prevoznika pruži obezbjeđenje za potraživanja koja bi mogla nastati zbog zamjene tereta.

Treće lice kao pošiljalac

Član 45

- (1) Naručilac prevoza može ovlastiti treće lice da u svoje ime preda na prevoz cijelu ugovorenu količinu ili dio ugovorene količine tereta samo ako je to ugovorom o prevozu predviđeno.
- (2) Vazdušni prevoznik ne odgovara licu iz stava 1 ovog člana za obaveze veće od onih koje su preuzete ugovorom sa naručiocem.
- (3) Naručilac prevoza koji je ovlastio treće lice da kao pošiljalac preda vazdušnom prevozniku teret na prevoz odgovara vazdušnom prevozniku za obaveze koje proizilaze iz ugovora o prevozu tereta, ako između naručioca prevoza i vazdušnog prevoznika nije drukčije ugovoreno.

Odgovornost naručioca, odnosno pošiljaoca za obaveze iz ugovora o prevozu

Član 46

- (1) Ako u ugovoru između naručioca prevoza i pošiljaoca nije drukčije određeno, naručilac prevoza se obavezuje samo da pribavi pošiljaocu usluge vazdušnog prevoznika.
- (2) Ako nije drukčije ugovoreno, i pošiljalac odgovara vazdušnom prevozniku za obaveze iz ugovora o prevozu tereta koje se odnose na teret koji je on predao vazdušnom prevozniku na prevoz.

Primjena odredbi

Član 47

Na prevoz tereta primjenjuju se odredbe o prevozu putnika iz čl. 21 do 23 ovog zakona.

2. Tovarni list

Sastavljanje i predaja tovarnog lista

Član 48

- (1) Vazdušni prevoznik ima pravo da traži od pošiljaoca da sačini i preda vazduhoplovni tovarni list (u daljem tekstu: tovarni list), a pošiljalac ima pravo da traži od vazdušnog prevoznika da primi tovarni list.
- (2) Odredbe ugovora o prevozu stvari suprotne stavu 1 ovog člana ništavne su.
- (3) Tovarni list može biti sačinjen za više koleta.
- (4) Vazdušni prevoznik ima pravo da traži od pošiljaoca da sačini tovarni list za svako koletu, a pošiljalac ima pravo da traži od vazdušnog prevoznika da primi posebni tovarni list za svako koletu.
- (5) Ako vazdušni prevoznik sačini tovarni list na zahtjev pošiljaoca, smatra se da je to učinio pošiljalac.
- (6) Nepostojanje ili neispravnost tovarnog lista ne utiče na postojanje ni na punovažnost ugovora o prevozu tereta vazduhoplovom.
- (7) Pošiljalac sastavlja tovarni list u tri originalna primjerka i predaje ih zajedno sa stvarima vazdušnom prevozniku.
- (8) Prvi primjerak tovarnog lista zadržava vazdušni prevoznik, drugi primjerak prati teret, a treći primjerak vazdušni prevoznik predaje pošiljaocu nakon potpisivanja.

Sadržaj tovarnog lista

Član 49

- (1) Tovarni list mora da sadrži:
 - mjesto i datum izdavanja tovarnog lista;
 - mjesto polaska i mjesto odredišta;
 - ime i adresu, odnosno naziv i sjedište pošiljaoca;
 - ime i adresu, odnosno naziv i sjedište primaoca;
 - vrstu i količinu tereta;

- isprave koje se prilažu uz tovarni list.

- (2) Tovarni list može da sadrži rok isporuke, vrijednost pošiljke i druge podatke.
- (3) Prvi primjerak tovarnog lista mora da sadrži i oznaku "za vazdušnog prevoznika", a drugi "za primaoca".
- (4) Prvi primjerak tovarnog lista potpisuje pošiljalac, drugi primjerak pošiljalac i vazdušni prevoznik, a treći primjerak vazdušni prevoznik.
- (5) Vazdušni prevoznik mora potpisati tovarni list prije utovara tereta u vazduhoplov.
- (6) Potpis vazdušnog prevoznika može biti zamijenjen pečatom, a potpis pošiljaoca može biti unaprijed odštampan ili zamijenjen pečatom.

Odgovornost pošiljaoca

Član 50

- (1) Pošiljalac je odgovoran za tačnost podataka unijetih u tovarni list koje on unosi ili koje na njegov zahtjev unosi vazdušni prevoznik.
- (2) Pošiljalac je odgovoran za štetu koju pretrpi vazdušni prevoznik ili za koju je vazdušni prevoznik odgovoran prema trećim licima, ako šteta nastane zbog neispravnih, netačnih ili nepotpunih podataka iz tovarnog lista.
- (3) Pošiljalac je dužan da vazdušnom prevozniku da sve podatke i da priloži uz tovarni list i stavi na raspolaganje vazdušnom prevozniku sve isprave koje su potrebne za sprovođenje carinskih i drugih radnji.
- (4) Vazdušni prevoznik nije dužan da ispituje ispravnost i tačnost podataka i isprava iz stava 3 ovog člana.
- (5) Pošiljalac odgovara za štetu koja bi mogla nastati vazdušnom prevozniku, uključujući i štetu za koju je vazdušni prevoznik odgovoran trećim licima, ako šteta nastane zbog nedostatka, netačnosti ili neispravnosti podataka i isprava iz stava 3 ovog člana.
- (6) Pošiljalac je odgovoran za štetu koja je prouzrokovana licima, vazduhoplovu i drugom teretu dejstvom svojstava tereta koji je predat na prevoz, ako vazdušnom prevozniku ta svojstva nijesu bila niti su morala biti poznata.

Predaja tereta na prevoz

Član 51

- (1) Predajom trećeg primjerka tovarnog lista pošiljaocu smatra se da je zaključen ugovor o prevozu i da je teret predat na prevoz pod uslovima navedenim u tovarnom listu.
- (2) Podaci koji su navedeni u tovarnom listu: o težini, zapremini, dimenzijama i ambalaži, kao i o broju koleta smatraju se tačnim.
- (3) Ako je vazdušni prevoznik, u prisustvu pošiljaoca, provjerio podatke navedene u tovarnom listu o zapremini, težini i stanju tereta i to naveo u tovarnom listu ili ako je u pitanju spoljašnje stanje tereta i ambalaže, smatra se da su ti podaci, odnosno stanje tačni.
- (4) Vazdušni prevoznik može u tovarni list unijeti primjedbe o spoljašnjem stanju tereta i ambalaže.
- (5) Smatra se da teret i ambalaža nijesu imali spoljašnjih mana ako u tovarnom listu nijesu navedene primjedbe iz stava 4 ovog člana.

3. Prenosivi tovarni list

Izdavanje prenosivog tovarnog lista

Član 52

- (1) Pošiljalac i vazdušni prevoznik mogu ugovoriti da se treći primjerak tovarnog lista izda kao tovarni list po naredbi ili na donosioca, odnosno kao prenosivi tovarni list.
- (2) Ako je izdat prenosivi tovarni list, na ostalim primjercima tovarnog lista to mora biti izričito naznačeno.
- (3) Prenosivi tovarni list mora da sadrži potpise vazdušnog prevoznika i pošiljaoca ili lica koje oni ovlaste (u daljem tekstu: ovlašćeni imaoc prenosivog tovarnog lista).
- (4) Smatara se da je izdat neprenosivi tovarni list ako u ispravi nije navedeno da je riječ o prenosivom tovarnom listu.
- (5) Pošiljalac i vazdušni prevoznik mogu da zahtijevaju da se za njihove potrebe sačini prepis prenosivog tovarnog lista.
- (6) Ako je izvršen prepis prenosivog tovarnog lista, na svakom prepisu to mora biti vidno označeno i prepisi moraju imati upozorenje da se na osnovu njih ne može raspolagati sa teretom.

Način prenosa prenosivog tovarnog lista

Član 53

- (1) Prenosivi tovarni list po naredbi prenosi se indosamentom, a prenosivi tovarni list na donosioca predajom.
- (2) Na oblik i pravno dejstvo indosamenta na odgovarajući način se primjenjuju posebni propisi.
- (3) U slučaju da u prenosivom tovarnom listu po naredbi nije označen primalac stvari, taj tovarni list se prenosi naredbom pošiljaoca.

Obaveze ovlašćenog imaooca prenosivog tovarnog lista

Član 54

- (1) Uslovi ugovora o prevozu obavezuju ovlašćenog imaooca prenosivog tovarnog lista, koji nije naručilac prevoza ni pošiljalac, samo ako su sadržani u prenosivom tovarnom listu.
- (2) Uslovi ugovora o prevozu i opšti uslovi prevoza ugovornog vazdušnog prevoznika obavezuju ovlašćenog imaooca prenosivog tovarnog lista, koji nije naručilac prevoza ni pošiljalac, ako se prenosivi tovarni list na njih izričito poziva.
- (3) Opšti uslovi prevoza stvarnog vazdušnog prevoznika ne obavezuju ovlašćenog imaooca prenosivog tovarnog lista ako se na njih poziva prenosivi tovarni list.

Primjena odredaba

Član 55

Odredbe ovog zakona o tovarnom listu primjenjuju se i na prenosivi tovarni list, osim člana 51 stav 1 ovog zakona.

4. Izvršenje prevoza

Obaveze vazdušnog prevoznika

Član 56

- (1) Vazdušni prevoznik je dužan da preveze stvari ugovorenim vazdušnim putem.
- (2) Vazdušni prevoznik je dužan da obavi prevoz vazdušnim putem koji je uobičajen, ako put prevoza nije ugovoren.
- (3) Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, vazdušni prevoznik ima pravo da obavi prevoz drugim vazdušnim putem, ako to zahtijevaju razlozi bezbjednosti vazdušnog saobraćaja ili drugi opravdani razlozi.

Rok prevoza

Član 57

- (1) Vazdušni prevoznik je dužan da teret preveze u ugovorenom roku.
- (2) Ako rok prevoza nije ugovoren, vazdušni prevoznik je dužan da obavi prevoz u vremenu koje je uobičajeno, s obzirom na dužinu puta, vrstu vazduhoplova i druge okolnosti koje utiču na vrijeme prevoza.
- (3) Rok prevoza počinje od momenta prijema tereta na prevoz, ako nije drukčije ugovoreno.
- (4) Rok prevoza ne teče za vrijeme zadržavanja tereta koje je nastalo zbog uzroka koji sprečavaju početak ili nastavljanje prevoza, ako zadržavanje tereta nije nastalo krivicom vazdušnog prevoznika.
- (5) Smatra se da je prevoz izvršen u trenutku slanja obavještenja vazdušnom prevozniku kojim obavještava primaoca da je teret prispio u mjesto odredišta i da je pripremljen za predaju, ili u trenutku kada je vazdušni prevoznik pokušao da teret preda primaocu.

Nemogućnost izvršenja ugovora o prevozu

Član 58

- (1) Ako vazdušni prevoznik iz bilo kojih razloga ne može da izvrši ugovor o prevozu prema ugovorenim uslovima, a smetnja bi trajala duže ili je njeno trajanje neizvjesno, vazdušni prevoznik je dužan da traži uputstvo od primaoca.
- (2) Ako vazdušni prevoznik ne može da postupi na način iz stava 1 ovog člana ili ne može da postupi po primljenom uputstvu, dužan je da, prema okolnostima slučaja, pretovari teret ili da ga vrati u mjesto polaska ili da postupi na drugi način, vodeći pri tome računa i o interesima nosioca prava.

5. Raspolaganje sa teretom tokom prevoza

Pravo pošiljaoca tereta na raspolaganje sa teretom ako nije izdat prenosivi tovarni list

Član 59

- (1) Ako nije izdat prenosivi tovarni list, pošiljalac koji je izvršio obaveze koje proizilaze iz ugovora o prevozu može da raspoláže sa teretom, i to:
 - da ga povuče sa aerodroma polaska ili odredišta;
 - da ga zadrži u toku prevoza na bilo kojem mjestu slijetanja;
 - da zahtijeva da bude dostavljen u mjesto odredišta u toku prevoza licu koje nije označeno u tovarnom listu kao primalac;
 - da traži da se vrati u mjesto polaska.
- (2) Zahtjev za raspolaganje teretom iz stava 1 ovog člana pošiljalac podnosi ugovornom vazdušnom prevozniku, a njegovom punomoćniku samo ako je tako ugovoreno.
- (3) Pošiljalac je dužan da vazdušnom prevozniku naknadi troškove nastale izvršenjem zahtjeva iz stava 1 ovog člana.
- (4) Pošiljalac koji raspoláže teretom, u smislu stava 1 ovog člana, dužan je da ugovornom vazdušnom prevozniku ili njegovom punomoćniku podnese treći primjerak tovarnog lista.
- (5) Vazdušni prevoznik ili njegov punomoćnik ima pravo da traži da se zahtjev za raspolaganjem teretom unese u prvi primjerak tovarnog lista i da se taj zahtjev dostavi u pisanoj formi.

Isključenje ili ograničenje raspolaganja sa teretom

Član 60

- (1) Ugovorne strane mogu ugovorom da isključe ili ograniče raspolaganje sa teretom iz člana 59 ovog zakona.
- (2) Odredbe ugovora iz stava 1 ovog člana, koje nijesu unijete u tovarni list, bez pravnog dejstva su.

Odgovornost vazdušnog prevoznika u pogledu zahtjeva za raspolaganjem sa teretom

Član 61

- (1) Ako vazdušni prevoznik izvrši zahtjev za raspolaganje sa teretom pošiljaoca, iako mu nije podnesen treći primjerak tovarnog lista, prema članu 59 stav 4 ovog zakona, dužan je da naknadi štetu prouzrokovanu izvršenjem tog zahtjeva ovlašćenom imaoocu trećeg primjerk tovarnog lista.
- (2) Odredbom stava 1 ovog člana ne dira se u pravo regresa vazdušnog prevoznika prema pošiljaocu.
- (3) U slučaju da izvršenje zahtjeva za raspolaganje teretom nije moguće ili se njegovim izvršenjem može prouzrokovati šteta vazdušnom prevozniku ili licu koje ima pravo za raspolaganje drugim teretom, vazdušni prevoznik je dužan da o tome obavijesti pošiljaoca.

Odbijanje zahtjeva za raspolaganje teretom

Član 62

- (1) Vazdušni prevoznik može odbiti izvršenje zahtjeva za raspolaganje teretom, ako:
 - izvršenje zahtjeva nije moguće;
 - pošiljalac vazdušnom prevozniku nije dostavio treći primjerak tovarnog lista,
 - bi nastala šteta imaoocu zahtjeva za raspolaganje drugim teretom;
 - bi nastala šteta vazdušnom prevozniku ili ako bi troškovi izvršenja zahtjeva bili veći od vrijednosti tereta;
 - bi izvršenje zahtjeva bilo u suprotnosti sa carinskim i drugim propisima.
- (2) U slučajevima iz stava 1 alineja 4 ovog člana vazdušni prevoznik ne može odbiti izvršenje zahtjeva za raspolaganje teretom, ako je za teret izdato odgovarajuće obezbjeđenje-garancija.
- (3) Vazdušni prevoznik je dužan da, u slučaju odbijanja izvršenja zahtjeva, bez odlaganja obavijesti podnosioca zahtjeva i postupi u skladu sa članom 58 ovog zakona.

Odgovornost vazdušnog prevoznika za naknadu štete u slučaju neizvršenja zahtjeva

Član 63

- (1) U slučaju da vazdušni prevoznik ne izvrši zahtjev iz člana 59 ovog zakona ili ne postupi u skladu sa članom 62 stav 3 ovog zakona, vazdušni prevoznik je odgovoran za štetu koja zbog toga nastane.
- (2) Iznos naknade štete iz stava 1 ovog člana i člana 61 stav 1 ovog zakona ne može biti veći od iznosa koji bi vazdušni prevoznik bio dužan da isplati da je teret koji je predat na prevoz izgubljen.

Prestanak prava na raspolaganje teretom

Član 64

- (1) Raspolaganje pošiljaoca teretom prestaje kad teret stigne u mjesto odredišta i primalac zahtijeva predaju tereta ili tovarnog lista.
- (2) Primalac ima pravo da traži od vazdušnog prevoznika da mu preda teret ili tovarni list ako nalogom pošiljaoca nije drukčije određeno, pod uslovom da ispuni obaveze iz člana 79 ovog zakona.
- (3) Ako primalac, nakon postavljenog zahtjeva iz stava 1 ovog člana, odbije da preuzme tovarni list ili teret, pošiljalac može ponovo da raspoláže teretom.
- (4) Ako primalac odbije da preuzme tovarni list ili teret, pošiljalac ima pravo da raspoláže teretom i bez podnošenja trećeg primjerka tovarnog lista.
- (5) U slučaju gubitka tereta ili ako teret nije stigao u mjesto odredišta sedam dana nakon što je trebalo da stigne, primalac može ostvariti prava iz ugovora o prevozu.

Pravo ovlašćenog imaoca prenosivog tovarnog lista za raspolaganje teretom

Član 65

- (1) Ovlašćeni imalac prenosivog tovarnog lista, koji je izvršio obaveze koje proizlaze iz tovarnog lista, ima pravo da raspoláže teretom, i to:
 - da ga povuče sa mjesta polaska;
 - da ga zadrži ili da zahtijeva da mu bude predat u toku prevoza na bilo kom mjestu slijetanja;
 - da zahtijeva da se vrati u mjesto polaska.
- (2) Ovlašćeni imalac prenosivog tovarnog lista, koji u skladu sa stavom 1 ovog člana zahtijeva da mu se preda teret, dužan je da prilikom preuzimanja tereta vrati vazdušnom prevozniku original prenosivog tovarnog lista, a u svim drugim slučajevima nalog za raspolaganje teretom dužan je da unese u prenosivi tovarni list i da ga potpiše.

6. Predaja tereta

Mjesto i način predaje tereta

Član 66

- (1) Vazdušni prevoznik je dužan da preda teret u mjestu odredišta u skladu sa ugovorom, tovarnim listom ili prenosivim tovarnim listom ili u mjestu koje odredi lice ovlašćeno za raspolaganje teretom.
- (2) Vazdušni prevoznik predaje primaocu teret na aerodromu mjesta odredišta, ako ugovorom nije drukčije određeno.
- (3) Vazdušni prevoznik je dužan da preda teret primaocu koji je naveden u tovarnom listu ili ovlašćenom imaocu prenosivog tovarnog lista, a ako tovarni list nije izdat, licu koje je ugovorom o prevozu ili na drugi način određeno za prijem tereta.
- (4) Ako pošiljalac, u skladu sa članom 59 ovog zakona, odredi kao primaoca drugo lice, a ne ono koje je navedeno u tovarnom listu, vazdušni prevoznik je dužan da teret preda tom licu.
- (5) Vazdušni prevoznik je dužan da, bez odlaganja, obavijesti primaoca o prispjeću tereta u mjesto odredišta, ako ugovorom nije drukčije određeno.
- (6) Ovlašćeni imalac prenosivog tovarnog lista dužan je da prilikom prijema tereta vrati vazdušnom prevozniku original prenosivog tovarnog lista.
- (7) Vazdušni prevoznik ima pravo da zahtijeva od lica kome predaje teret, a koje nije ovlašćeni imalac prenosivog tovarnog lista, da mu izda potvrdu o količini i stanju primljenog tereta.

Prigovori i rokovi za prigovor

Član 67

- (1) Ako primalac tereta ne dostavi prigovor u pisanoj formi zbog oštećenja tereta prilikom preuzimanja, smatra se da mu je teret predat u stanju u kakvom je primljen na prevoz, odnosno kako je navedeno u tovarnom listu.

- (2) U slučaju da se oštećenje nije moglo utvrditi prilikom preuzimanja, primalac može da dostavi vazdušnom prevozniku prigovor nakon što otkrije oštećenje, a najkasnije u roku od 14 dana od dana preuzimanja tereta.
- (3) Primalac može da dostavi prigovor u pisanoj formi u roku od 21 dan od dana kada mu je teret predat, ako je do štete došlo zbog zakašnjenja sa predajom tereta.
- (4) Ako prigovor primaoca tereta ne bude dostavljen u roku iz st. 2 i 3 ovog člana, vazdušni prevoznik ne odgovara za štetu, osim ako je šteta nastala radnjama ili propustima vazdušnog prevoznika ili lica koje je radilo na izvršenju prevoza po njegovom nalogu ili za njegov račun, a radnje ili propusti su učinjeni namjerno ili krajnjom nepažnjom.

Nemogućnost predaje tereta primaocu

Član 68

- (1) Vazdušni prevoznik je dužan da, bez odlaganja, zatraži uputstvo od pošiljaoca u slučaju da primalac odbije da preuzme tovarni list ili teret ili se primalac ne može pronaći.
- (2) Ako vazdušni prevoznik od pošiljaoca ne primi, u primjerenom roku, uputstvo iz stava 1 ovog člana ili se primljeno uputstvo ne može izvršiti, vazdušni prevoznik može da, o trošku i na rizik lica ovlašćenog za raspolaganje teretom, preda teret na čuvanje javnom skladištu ili drugom licu ili da sam čuva teret, o čemu je dužan da, bez odlaganja, obavijesti pošiljaoca ili lice koje je ovlašćeno da raspolaže sa teretom.
- (3) Ako teret preda na čuvanje drugom licu, vazdušni prevoznik je odgovoran za izbor tog lica.
- (4) Ako vazdušni prevoznik postupi u skladu sa stavom 2 ovog člana, smatara se da je predaja izvršena.

Nepreuzimanje tereta u roku i njegova prodaja

Član 69

- (1) Ako pošiljalac, odnosno lice koje je ovlašćeno da raspolaže sa teretom, ne preuzme teret u roku od 30 dana od dana predaje tereta na čuvanje, vazdušni prevoznik ima pravo da teret proda.
- (2) Vazdušni prevoznik može prodati teret i prije isteka roka iz stava 1 ovog člana, ako:
 - teretu prijete opasnost od kvarenja ili je već započelo kvarenje;
 - troškovi čuvanja ne bi bili u srazmjeri sa vrijednošću tereta;
 - se usled odlaganja prodaje ne bi mogao postići iznos dovoljan za pokriće potraživanja vazdušnog prevoznika i troškova čuvanja tereta.
- (3) Prodaja se vrši javno, osim u slučaju kvarljivog tereta ili tereta čija je cijena određena ili se formira na berzi.
- (4) Iznos ostvaren prodajom tereta, po odbitku svog potraživanja u vezi s prevozom tereta i po odbitku troškova čuvanja i prodaje, vazdušni prevoznik je dužan da položi kod suda nadležnog prema mjestu prodaje u korist lica ovlašćenog da raspolaže sa teretom i da ga o tome obavijesti.

7. Odgovornost vazdušnog prevoznika

Obim odgovornosti vazdušnog prevoznika

Član 70

- (1) Vazdušni prevoznik odgovara za štetu nastalu usled gubitka i oštećenja tereta koji primi na prevoz, kao i za štetu nastalu zbog zakašnjenja u prevozu i predaji tereta primaocu.
- (2) Vazdušni prevoznik odgovara za štetu iz stava 1 ovog člana koju prouzrokuje lice koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun radilo na izvršenju prevoza.
- (3) Vazdušni prevoznik odgovara, u skladu sa ovim zakonom, za gubitak i oštećenje tereta, kao i za štetu zbog kašnjenja, nastali za vrijeme prevoza vazduhoplovom.
- (4) Vazdušni prevoznik neće odgovarati za štetu ako dokaže da su on ili lice koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun radilo na izvršenju prevoza preduzeli sve potrebne mjere da se šteta izbjegne ili ako dokažu da nije bilo moguće preduzeti te mjere.
- (5) Vazdušni prevoznik odgovara za štetu nastalu prije početka ili nakon završetka prevoza vazduhoplovom u skladu sa opštim propisima o odgovornosti za štetu.
- (6) U slučaju da ugovor o prevozu u vazdušnom saobraćaju obuhvata i prevoz prije početka ili nakon završetka prevoza vazduhoplovom, smatra se da je šteta nastala tokom prevoza vazduhoplovom.

Pretpostavka gubitka tereta

Član 71

- (1) Smatra se da je teret izgubljen ako vazdušni prevoznik teret nije predao primaocu u roku od sedam dana od dana kad je prema ugovoru bio dužan da preda teret ili ako vazdušni prevoznik, prije isteka roka navedenog u tovarnom listu, izjavi da je teret izgubljen.
- (2) Ako ugovorom nije predviđen rok predaje tereta, rok iz stava 1 ovog člana računa se od dana kada je predaja trebalo da bude obavljena u skladu sa članom 57 stav 1 ovog zakona.

Odgovornost vazdušnog prevoznika za gubitak i oštećenje tereta

Član 72

- (1) Vazdušni prevoznik odgovara za vrijednost izgubljenog tereta ili njegovog dijela ili za umanjenje vrijednosti oštećenog tereta.
- (2) Vazdušni prevoznik odgovara i za štetu prouzrokovanu kašnjenjem, ako je teret iz stava 1 ovog člana predat primaocu sa zakašnjenjem.
- (3) U slučajevima iz st. 1 i 2 ovog člana vazdušni prevoznik je dužan da pošiljaocu vrati plaćenu naknadu za prevoz i druge troškove nastale u prevozu tereta u cjelosti u slučaju gubitka tereta, a u srazmjernom iznosu u slučaju oštećenja tereta, a najviše do iznosa utvrđenog članom 73 ovog zakona.
- (4) U slučaju gubitka ili oštećenja tereta vrijednost tereta se određuje prema određenoj, odnosno tržišnoj cijeni tereta iste vrste, količine i svojstva u mjestu i u vrijeme predaje primaocu.

Iznos naknade štete

Član 73

- (1) Za štetu nastalu zbog gubitka ili oštećenja tereta vazdušni prevoznik odgovara do iznosa od 19 specijalnih prava vučenja po kilogramu tereta, osim ako je u vrijeme predaje tereta vazdušnom prevozniku pošiljalac posebno odredio vrijednost dostave tereta na odredište i platio dodatni iznos naknade.
- (2) U slučaju iz stava 1 ovo člana vazdušni prevoznik je dužan da plati iznos koji je pošiljalac posebno odredio, osim ako ne dokaže da je taj iznos veći od stvarne vrijednosti za dostavu na odredište.
- (3) Težina koja se uzima u obzir kod određivanja iznosa do koga je ograničena odgovornost vazdušnog prevoznika u slučaju uništenja, gubitka, oštećenja ili kašnjenja dijela tereta ili predmeta sadržanog u teretu je ukupna težina koleta.
- (4) U slučaju da uništenje, gubitak, oštećenje ili kašnjenje tereta ili predmeta sadržanog u njemu utiče na vrijednost drugih koleta navedenih u istom tovarnom listu, kod određivanja granice odgovornosti uzima se u obzir ukupna težina svih koleta.
- (5) Preračunavanje specijalnih prava vučenja iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa članom 27 ovog zakona.

Odgovornost vazdušnog prevoznika kod prevoza poštanskih pošiljki

Član 74

Kod prevoza poštanskih pošiljki vazduhoplovom odgovornost vazdušnog prevoznika, u slučaju gubitka, uništenja ili oštećenja pošiljke, kao i u slučaju kašnjenja s predajom pošiljke, određuje se u skladu sa propisima kojima je uređen prevoz poštanskih pošiljki.

Pozivanje na granicu odgovornosti

Član 75

- (1) Vazdušni prevoznik se ne može pozivati na granicu odgovornosti iz člana 73 ovog zakona ako se dokaže da je šteta nastala radnjama ili propustima vazdušnog prevoznika ili lica koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun radilo na izvršenju prevoza i ako su radnje ili propusti učinjeni namjerno ili krajnjom nepažnjom.
- (2) Vazdušni prevoznik se može pozivati na granicu odgovornosti ako je štetu namjerno ili krajnjom nepažnjom prouzrokovalo i lice koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun radilo na izvršenju prevoza, ako dokaže da je to lice radilo van okvira svojih ovlašćenja.
- (3) Vazdušni prevoznik koji se ne može pozivati na granice odgovornosti iz člana 73 ovog zakona odgovara, osim za štetu iz člana 72 ovog zakona, i za drugu štetu prouzrokovanu gubitkom, oštećenjem ili kašnjenjem sa predajom tereta.

8. Prevoznina

Visina prevoznine

Član 76

- (1) Visina i način plaćanja prevoznine određuju se ugovorom.
- (2) Prevoznina utvrđena ugovorom za jedan ili više prevoza ne može se mijenjati bez obzira na trajanje ugovorenog prevoza.
- (3) Prevoznina se može srazmjerno povećati ako se, na zahtjev pošiljaoca ili u interesu nosioca prava, prevoz produži dalje od ugovorenog mjesta odredišta.

Plaćanje prevoznine

Član 77

- (1) Prevoznina se plaća samo za teret koji je prevezen i u mjestu odredišta stavljen na raspolaganje primaocu.
- (2) Vazdušni prevoznik ima pravo na prevozninu i za teret koji nije prevezen i stavljen na raspolaganje primaocu, ako je to prouzrokovao naručilac prevoza, pošiljalac, lice ovlašćeno da raspolaže teretom ili lice za koje oni odgovaraju ili ako se razlog zbog kojeg teret nije prispio na mjesto odredišta nalazi u samom teretu.
- (3) Vazdušni prevoznik ima pravo na prevozninu srazmjerno korisno obavljenom prevozu, ako je teret, osim u slučaju iz stava 2 ovog člana, prevezen samo jednim dijelom puta.

Plaćanje prevoznine u posebnim slučajevima

Član 78

- (1) Ako se umjesto ugovorenog tereta preda na prevoz drugi teret čija je prevoznina veća od ugovorene, prevoznina se plaća za stvarno utovareni teret.
- (2) Ako se na prevoz preda manje tereta nego što je ugovoreno ili se ne utovari ništa, prevoznina se plaća za cijelu ugovorenu količinu tereta.
- (3) U slučaju da je utovareno manje tereta nego što je ugovoreno, a prevoznina je za utovareni drugi teret veća od ugovorene prevoznine, plaća se ugovorena prevoznina i razlika između ugovorene prevoznine i veće prevoznine za utovareni teret.

Obaveze primaoca tereta

Član 79

- (1) Primalac koji je ovlašćen da traži predaju tovarnog lista i predaju tereta dužan je da namiri potraživanje i da ispuni sve druge uslove koji su navedeni u tovarnom listu ili prenosivom tovarnom listu, a za koje nije izričito navedeno da ih plaća, odnosno ispunjava pošiljalac ili naručilac prevoza.
- (2) Ako je izdat prenosivi tovarni list, primalac je dužan da namiri potraživanja koja su nastala nakon izdavanja tog lista, ako je vazdušni prevoznik ta potraživanja unio u svoj primjerak tovarnog lista.
- (3) Primalac koji traži predaju tereta dužan je da plati prevozninu i druga potraživanja vazdušnog prevoznika u vezi sa prevozom tereta, ako se prevoz obavlja bez tovarnog lista.

Plaćanje naknade za prevoz kod ugovora o prevozu na određeno vrijeme

Član 80

- (1) Naručilac prevoza plaća prevozninu unaprijed u jednakim mjesečnim iznosima kod ugovora o prevozu na određeno vrijeme, s tim što vazdušnom prevozniku pripada naknada za prevoz samo za vrijeme izvršavanja ugovora.
- (2) Ako u toku važenja ugovora o prevozu na određeno vrijeme nastupe smetnje u iskorišćavanju vazduhoplova, naručilac plaća prevozninu i za vrijeme trajanja tih smetnji, ako je smetnju sam prouzrokovao ili je smetnja nastala zbog izvršenja njegovog naloga.
- (3) Vazdušni prevoznik može da odustane od ugovora o prevozu na određeno vrijeme ako mu prevoznina nije plaćena u roku utvrđenom ugovorom.

Zadržavanje tereta

Član 81

- (1) Vazdušni prevoznik ima pravo da zadrži teret i da ga preda na čuvanje javnom skladištu ili drugom licu ili da sam čuva teret, o čemu je dužan da, bez odlaganja, obavijesti primaoca i pošiljaoca, ako primalac ne ispuni svoje obaveze.
- (2) Vazdušni prevoznik je ovlašćen da proda teret ako mu se ne isplate potraživanja iz ugovora o prevozu u roku od 15 dana od dana predaje obavještenja iz stava 1 ovog člana.
- (3) Na čuvanje i prodaju tereta primjenjuju se odredbe čl. 68 i 69 ovog zakona.

Pravo vazdušnog prevoznika na potraživanja

Član 82

- (1) U slučaju da vazdušni prevoznik preda teret primaocu, iako ovaj nije ispunio svoje obaveze iz ugovora o prevozu, nema pravo da traži od pošiljaoca, odnosno od naručioca prevoza isplatu potraživanja iz ugovora o prevozu koje je bio dužan da plati primalac, osim ako su se zbog toga pošiljalac i naručilac prevoza neopravdano obogatili.
- (2) Ako vazdušni prevoznik koji je postupio u skladu sa članom 81 ovog zakona naplati svoje potraživanje samo djelimično, može od lica iz stava 1 ovog člana da zahtijeva isplatu nenaplaćenog dijela potraživanja.
- (3) Radi osiguranja svojih potraživanja iz ugovora o prevozu tereta vazdušni prevoznik ima pravo zaloge na teretu koji je preuzeo na prevoz.

Odjeljak III

Prevoz u kojem učestvuje više vazdušnih prevoznika

1. Uzastopni prevoz

Ugovor o uzastopnom prevozu vazduhoplovom

Član 83

- (1) Ugovor o uzastopnom prevozu vazduhoplovom je ugovor o prevozu putnika, prtljaga ili tereta kojim se vazdušni prevoznik (prvi vazdušni prevoznik) obavezuje da obavi prevoz uz učešće više vazdušnih prevoznika (uzastopni vazdušni prevoznici), a putnik, odnosno naručilac prevoza na to pristane.
- (2) Odnosi između uzastopnih vazdušnih prevoznika uređuju se ugovorom.
- (3) Na odnose uzastopnih vazdušnih prevoznika primjenjuju se odredbe ovog zakona ako ugovorom nije drukčije određeno.

Odgovornost vazdušnih prevoznika za štetu nastalu zbog smrti, tjelesne povrede putnika, kao i za štetu prouzrokovanu kašnjenjem

Član 84

- (1) Za štetu nastalu zbog smrti ili tjelesne povrede putnika, kao i za štetu prouzrokovanu kašnjenjem odgovaraju solidarno prvi vazdušni prevoznik i uzastopni vazdušni prevoznik na čijem je dijelu puta nastala šteta.
- (2) Prvi vazdušni prevoznik može ugovorom da isključi svoju odgovornost za štetu koja nastane zbog kašnjenja na dijelu puta na kojem obavljaju prevoz uzastopni vazdušni prevoznici.
- (3) U slučaju da je prvi vazdušni prevoznik naknadio štetu nastalu smrću ili tjelesnom povredom putnika ima pravo na regres od uzastopnog vazdušnog prevoznika na čijem je dijelu puta šteta nastala.

Odgovornost vazdušnih prevoznika za gubitak ili oštećenje prtljaga i tereta i kašnjenja u predaji pošiljaocu

Član 85

- (1) Prvi vazdušni prevoznik solidarno odgovara pošiljaocu sa vazdušnim prevoznikom na čijem je dijelu puta došlo do štete, a primaocu solidarno odgovara i posljednji vazdušni prevoznik za gubitak ili oštećenje prtljaga i tereta kao i za štetu zbog kašnjenja u prevozu i predaji pošiljaocu.
- (2) Za nastalu štetu odgovaraju solidano svi vazdušni prevoznici ukoliko se ne može utvrditi na čijem je dijelu puta došlo do gubitka, odnosno oštećenja tereta.

2. Mješoviti (kombinovani) prevoz

Član 86

- (1) Vazdušni prevoznik može da ugovoreni prevoz obavi i angažovanjem prevoznika drugih vrsta saobraćaja (mješoviti prevoz), ako je tako ugovoreno.
- (2) Vazdušni prevoznik koji je zaključio ugovor o mješovitom prevozu odgovara za štetu prema propisima o naknadi štete koji važe za vazdušnog prevoznika na čijem je dijelu puta nastala šteta.
- (3) U slučaju da vazdušni prevoznik obavi mješoviti prevoz tereta bez saglasnosti pošiljaoca odgovara za štetu prema zakonu koji je za naručioca prevoza najpovoljniji, bez obzira na kojem je dijelu puta šteta nastala.

Odjeljak IV

Prihvat i otprema putnika, prtljaga i tereta

Poslovi prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta

Član 87

- (1) Ugovor o prevozu obuhvata i poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta koji se vrše tokom prevoza u vazdušnom saobraćaju.
- (2) Poslovima iz stava 1 ovog člana smatraju se:
 - otpremanje putnika iz pristaništne zgrade i praćenje ili prevoz do vazduhoplova i obratno, odnosno praćenje ili prevoz putnika od jednog do drugog vazduhoplova;
 - prevoz predatog prtljaga i tereta iz prostorije određene za primanje prtljaga, kao i tereta od skladišta ili od drugih prevoznih sredstava na aerodromu do vazduhoplova i njihov utovar i slaganje u vazduhoplov;
 - istovar predatog prtljaga i tereta iz vazduhoplova i njihov prevoz u prostoriju određenu za izdavanje prtljaga putnicima, kao i tereta do skladišta ili do drugih prevoznih sredstava na aerodromu;
 - pretovar predatog prtljaga i tereta iz jednog vazduhoplova u drugi na platformi vazduhoplovnog pristaništa;
 - staranje da se predati prtljag i teret utovaraju u vazduhoplov prema odgovarajućoj dokumentaciji, odnosno istovaraju iz vazduhoplova.

Ugovor o obavljanju poslova prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta

Član 88

- (1) Ukoliko poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta ne obavlja vazdušni prevoznik već drugo pravno lice, odnosi između vazdušnog prevoznika i tog pravnog lica uređuju se ugovorom.
- (2) Ugovorom iz stava 1 ovog člana, pravno lice koje obavlja poslove prihvata ili otpreme obavezuje se da, radi izvršenja ugovora o prevozu u vazdušnom saobraćaju, uredno i blagovremeno obavi poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta, a vazdušni prevoznik se obavezuje da pravnom licu plati određenu naknadu.
- (3) Zaključivanjem ugovora iz stava 1 ovog člana, pravno lice koje obavlja poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta obavezuje se da preduzima i radnje potrebne za očuvanje vazdušno prevoznikovih prava prema imaocima zahtjeva za raspolaganje prtljagom ili teretom koji su mu povjereni na rukovanje.

Odgovornost vazdušnog prevoznika za druga lica

Član 89

- (1) Vazdušni prevoznik odgovara pravnom licu koje obavlja poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta za štetu nastalu zbog rukovanja opasnim teretom ili teretom koji se prevozi pod posebnim uslovima, ako o prirodi tereta nije obavijestio pravno lice koje obavlja poslove prihvata i otpreme ili nije mu dao potrebna uputstva, osim ako je pravno lice koje obavlja poslove prihvata i otpreme znalo ili je moralo znati za prirodu tereta.
- (2) Vazdušni prevoznik odgovara pravnom licu koje obavlja poslove prihvata i otpreme za štetu nastalu zbog neispravnih, netačnih i nepotpunih podataka ili izjava pošiljaoca ili zbog neispravnih i nepotpunih isprava potrebnih za sprovođenje carinskih i drugih postupaka.

Odgovornost pravnog lica koje obavlja poslove prihvata i otpreme

Član 90

- (1) Za štetu prouzrokovanu u izvršenju poslova prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta pravno lice koje obavlja poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta odgovara vazdušnom prevozniku po pravilima odgovornosti vazdušnog prevoznika pri izvršenju ugovora o prevozu.

- (2) Pravno lice koje obavlja poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta odgovara i putniku, odnosno imaocu ili licu ovlašćenom za raspolaganje prtljagom ili teretom, ako je štetu prouzrokovalo namjerno ili krajnjom nepažnjom ili ako je radilo izvan okvira svojih ovlašćenja.

Ugovor o prevozu kojim vazdušni prevoznik preuzima veću odgovornost

Član 91

Odredba ugovora o prevozu kojom vazdušni prevoznik preuzima veću odgovornost od one koja je propisana ovim zakonom obavezuje pravno lice koje obavlja poslove prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta samo ako je ono na to izričito pristalo.

Ugovor o prevozu kojim se smanjuje odgovornost pravnog lica koje obavlja poslove prihvata i otpreme

Član 92

Odredbe ugovora o obavljanju poslova prihvata i otpreme putnika, prtljaga i tereta kojima se smanjuje odgovornost pravnog lica koje obavlja poslove prihvata i otpreme, utvrđene ovim zakonom, ili kojima se smanjuje odgovornost vazdušnog prevoznika iz člana 89 ovog zakona ili kojim se na štetu trećeg lica mijenjaju odredbe o njihovoj odgovornosti utvrđene ovim zakonom, ništavne su.

Odjeljak V

Reklamacije

Podnošenje prigovora

Član 93

- (1) U slučaju uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta, putnik ostvaruje prava utvrđena ovim zakonom na osnovu pisanog prigovora sa odgovarajućim dokazima koji dostavlja vazdušnom prevozniku.
- (2) Lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti prava utvrđena ovim zakonom ostvaruje na osnovu pisanog prigovora sa odgovarajućim dokazima koji dostavlja vazdušnom prevozniku, odnosno menadžmentu aerodroma.
- (3) Ako vazdušni prevoznik, odnosno menadžment aerodroma u roku od 30 dana od dana dostavljanja prigovora ne odluči po prigovoru iz st. 1 i 2 ovog člana, putnik odnosno lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti imaju pravo da dostave Agenciji prigovor za mirno rješavanje sporova.
- (4) Agencija je dužna da se izjasni na prigovor iz stava 3 ovog člana u roku od 15 dana od dana prijema prigovora.
- (5) Nezavisno od st. 1, 2 i 3 ovog člana, putnik odnosno lice sa invaliditetom ili lice smanjene pokretljivosti može da zaštiti svoja prava podnošenjem tužbe pred nadležnim sudom.

GLAVA II

UGOVOR O MEDICINSKOM PREVOZU I PRUŽANJU USLUGA IZ VAZDUHA

Sadržina ugovora

Član 94

- (1) Ugovorom o medicinskom prevozu i pružanju usluga iz vazduha pravno lice (u daljem tekstu: vršilac usluge) obavezuje se da izvrši uslugu medicinskog prevoza, odnosno uslugu iz vazduha, a naručilac usluge da plati određenu naknadu.
- (2) Ugovor o pružanju usluga iz vazduha zaključuje se u pisanoj formi.

Primjena zakona na ugovor o pružanju usluga iz vazduha

Član 95

Na ugovor o pružanju usluga iz vazduha na odgovarajući način primjenjuju se odredbe člana 3 stav 4 i čl. 22 i 23 ovog zakona.

Izvršavanje naloga naručioca usluge

Član 96

Vršilac usluge dužan je da izvršava naloge naručioca usluga koje proizilaze iz ugovora i prema namjeni vazduhoplova, osim ako bi se izvršenjem naloga vazduhoplov ili lica u vazduhoplovu izložili opasnosti ili prouzrokovala šteta trećim licima.

Odgovornost za štetu

Član 97

- (1) Vršilac usluge odgovara za štetu koju naručiocu, u izvršenju ugovora, pričine lica koja su po njegovom nalogu i za njegov račun radila na izvršavanju ugovora.
- (2) Ugovorom iz stava 1 ovog člana ne može se isključiti odgovornost za štetu koju, namjerno ili krajnjom nepažnjom, pričine lica koja su po nalogu i za račun vršiooca usluge radila na izvršavanju ugovora.

Odgovarajuća primjena odredbi o odgovornosti iz ugovora o prevozu lica i tereta

Član 98

Na štetu zbog smrti ili tjelesne povrede naručioca usluge ili lica za koje je naručilac usluge odgovoran, a koje se nalaze u vazduhoplovu, kao i na štetu zbog gubitka ili oštećenja tereta naručioca koji se nalazi u vazduhoplovu radi izvršenja usluge, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ovog zakona o odgovornosti za štetu.

Primjena drugih propisa

Član 99

Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, na izvršavanje ugovora o medicinskom prevozu i pružanju usluga iz vazduha primjenjuju se odredbe zakona o obligacionim odnosima, koje se odnose na ugovor o djelu.

Vanugovorna odgovornost

Član 100

Na štetu koju vazduhoplov u letu nanese na zemlji u toku ispunjenja ugovora iz člana 94 ovog zakona primjenjuju se odredbe ovog zakona o vanugovornoj odgovornosti.

GLAVA III

ZAKUP VAZDUHOPLOVA

Ugovor o zakupu vazduhoplova

Član 101

- (1) Ugovorom o zakupu vazduhoplova zakupodavac se obavezuje da određeni vazduhoplov preda zakupcu na korišćenje, a zakupac se obavezuje da za to plaća određenu zakupninu.
- (2) Ugovor o zakupu vazduhoplova mora biti zaključen u pisanoj formi.

Obaveze zakupodavca i posade vazduhoplova

Član 102

- (1) Zakupodavac je dužan da preda zakupcu vazduhoplov u stanju u kojem se može koristiti prema ugovorenoj ili uobičajenoj namjeni.
- (2) Ako je ugovorom o zakupu vazduhoplova predviđeno da zakupodavac stavi na raspolaganje i posadu vazduhoplova, posada je dužna da izvršava naloge zakupca, osim ako bi to ugrozilo bezbjednost vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i trećih lica.

Troškovi korišćenja vazduhoplova

Član 103

- (1) Troškove korišćenja vazduhoplova snosi zakupac.
- (2) Zakupac nije dužan da snosi troškove popravke vazduhoplova za otklanjanje skrivenih nedostataka na vazduhoplovu koji su postojali i u vrijeme kada mu je vazduhoplov predat na korišćenje i nije odgovoran za štetu zbog gubitka vazduhoplova usljed više sile.

Održavanje vazduhoplova za vrijeme trajanja ugovora

Član 104

Zakupac je dužan da održava vazduhoplov za vrijeme trajanja ugovora o zakupu, a nakon isteka ugovora dužan je da vrati vazduhoplov u stanju u kakvom ga je primio i mjestu u kojem ga je primio i nije odgovoran za redovno habanje vazduhoplova.

Odgovornost za nedostatke na vazduhoplovu

Član 105

Zakupodavac odgovara za štetu nastalu zbog nedostatka na vazduhoplovu koji ga čine neupotrebljivim ili smanjuju njegovu upotrebljivost za ugovoreno ili uobičajeno korišćenje, a koji je postojao u vrijeme predaje vazduhoplova zakupcu.

Postojanje sumnje o vrsti zaključenog ugovora

Član 106

U slučaju sumnje da li je zaključen ugovor o zakupu ili ugovor o prevozu na određeno vrijeme, smatra se da je zaključen ugovor o prevozu na određeno vrijeme.

Zakupnina

Član 107

- (1) Zakupnina iz člana 101 ovog zakona plaća se mjesečno unaprijed, računajući od dana predaje zakupljenog vazduhoplova, ako ugovorom nije drukčije određeno.
- (2) Zakupnina ne pripada zakupodavcu za vrijeme u kojem je zakupac bio spriječen da koristi vazduhoplov krivicom zakupodavca ili zbog skrivenih nedostataka na vazduhoplovu, ako su skriveni nedostaci postojali u vrijeme predaje vazduhoplova zakupcu.
- (3) Zakupodavac može izjavom da raskine ugovor ako zakupnina nije plaćena u roku od 15 dana od dana dospijeca, čime se ne dira u njegovo pravo na naknadu štete.
- (4) U slučaju iz stava 3 ovog člana ugovor će ostati na snazi ako zakupac isplati dug na osnovu zakupnine prije prijema izjave o raskidu.

Trajanje i raskid ugovora o zakupu i otkazni rok

Član 108

- (1) Ugovor o zakupu može da se zaključi na određeno ili neodređeno vrijeme.
- (2) Ugovor o zakupu može da se produži ili raskine samo u pisanoj formi, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (3) Ugovor o zakupu zaključen na neodređeno vrijeme može se raskinuti na osnovu pisanog obavještenja, s tim što otkazni rok ne može biti kraći od tri mjeseca od dana dostavljanja obavještenja.

Raskid ugovora o zakupu zbog nemogućnosti korišćenja vazduhoplova

Član 109

Ugovor o zakupu se raskida u slučaju uništenja vazduhoplova, trajne neupotrebljivosti vazduhoplova, kao i u slučaju koji se nije mogao predvidjeti, niti spriječiti, a koji onemogućava korišćenje vazduhoplova tokom zakupa.

Odustajanje od ugovora

Član 110

- (1) Ako su u toku popravke čije troškove snosi zakupodavac ili se predviđa da će popravke trajati duže vremena u odnosu na vrijeme trajanja ugovora, zakupac može da odustane od ugovora pisanom izjavom.
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana zakupac ima pravo da traži vraćanje srazmjernog iznosa plaćene zakupnine za vrijeme za koje je bio onemogućen u korišćenju vazduhoplova, bez obzira da li je odustao od ugovora.

Zakašnjenje u vraćanju vazduhoplova

Član 111

- (1) Ako zakupac ne vrati zakupodavcu vazduhoplov po isteku vremena predviđenog ugovorom o zakupu, dužan je da plati srazmjernu naknadu u visini dvostruke ugovorene zakupnine za zakašnjenje u vraćanju vazduhoplova.
- (2) U slučaju da je zakupac kriv za kašnjenje u vraćanju vazduhoplova, odgovara, pored iznosa iz stava 1 ovog člana, i za štetu koju zbog toga pretrpi zakupodavac.

Nagrada za traganje i spašavanje zakupljenim vazduhoplovom

Član 112

Nagrada za traganje i spašavanje zakupljenim vazduhoplovom za vrijeme trajanja ugovora o zakupu pripada zakupcu.

Podzakup

Član 113

Zakupac može dati vazduhoplov u zakup drugom licu (podzakup) samo na osnovu pisane saglasnosti zakupodavca.

GLAVA IV

ODGOVORNOST ZA ŠTETU KOJU VAZDUHOPLOV U LETU PRIČINI NA ZEMLJI

Osnov odgovornosti

Član 114

- (1) Vazdušni prevoznik odgovara za štetu nastalu na zemlji zbog smrti ili tjelesne povrede trećih lica, kao i za štetu koju pričinu vazduhoplov u letu ili lica ili predmeti koji su ispali ili su izbačeni iz vazduhoplova u letu, osim ako se dokaže da vazduhoplov u letu, lica ili predmet koji su ispali ili su izbačeni iz vazduhoplova u letu nijesu bili uzrok štete.
- (2) Vazdušni prevoznik odgovara za štetu iz stava 1 ovog člana koju prouzrokuje lice koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun obavljalo prevoz.
- (3) Odredba stava 1 ovog člana odnosi se i na štetu koja je prouzrokovana samim prolaskom vazduhoplova kroz vazdušni prostor, ako je do štete došlo zbog kršenja propisa o sigurnosti vazdušnog saobraćaja.
- (4) Vazduhoplov na motorni pogon smatra se da je u letu od trenutka pokretanja motora u svrhu voženja, kao i uzlijetanja pa sve do trenutka zaustavljanja vazduhoplova nakon slijetanja i prestanka rada motora nakon slijetanja, odnosno voženja.
- (5) Vazduhoplov koji se ne pokreće sopstvenim pogonom (jedrilica, balon i dr.) smatra se da je u letu od trenutka odvezivanja, odnosno početka uzlijetanja pa do trenutka ponovnog vezivanja ili zaustavljanja nakon slijetanja.

Odgovornost za štetu koju nanese zakupljeni vazduhoplov

Član 115

Za štetu iz člana 114 ovog zakona, koju pričinu zakupljeni vazduhoplov, odgovara zakupac kao vazdušni prevoznik.

Oslobađanje od odgovornosti

Član 116

Vazdušni prevoznik iz člana 114 i zakupac iz člana 115 ovog zakona (u daljem tekstu: odgovorno lice) neće odgovarati za štetu ako dokaže da je šteta nastala:

- krivicom oštećenog ili lica koje je radilo po nalogu i za račun oštećenog;
- krivicom trećeg lica;
- iz razloga koji je nastao izvan vazduhoplova, a čije djelovanje se nije moglo predvidjeti, izbjeći ili otkloniti.

Djelimično oslobađanje od odgovornosti

Član 117

- (1) Ako odgovorno lice dokaže da je nastanku štete djelimično doprinio oštećeni ili lice koje je radilo po nalogu ili za račun oštećenog, odgovornost odgovornog lica za naknadu štete smanjuje se srazmjerno doprinosu tih lica nastanku štete.
- (2) Ako odgovorno lice dokaže da je nastanku štete djelimično doprinijelo treće lice, treće lice solidarno sa odgovornim licem odgovara oštećenom i snosi naknadu štete srazmjerno krivici.

Protivpravno korišćenje vazduhoplova

Član 118

Ako je odgovornom licu vazduhoplov oduzet na protivpravan način, za štetu koja nastane od tog vazduhoplova odgovara lice koje je na protivpravan način oduzelo vazduhoplov.

Odgovornost za štetu kao posledicu sudara ili međusobnog ometanja vazduhoplova

Član 119

Za štetu iz člana 114 ovog zakona, koja nastane kao posledica sudara ili međusobnog ometanja dva ili više vazduhoplova, kao i za štetu koju zajednički pričine dva ili više vazduhoplova, odgovaraju solidarno sva odgovorna lica.

Visina naknade štete

Član 120

- (1) Za štetu zbog smrti ili tjelesne povrede koju vazduhoplov u letu pričini na zemlji, odgovorno lice ne može da ospori zahtjev za nadoknadu štete do iznosa 113.100 specijalnih prava vučenja po poginulom ili tjelesno povrijeđenom licu, a zahtjev za nadoknadu štete preko tog iznosa može se osporiti ukoliko dokaže da šteta nije nastala njegovom nepažnjom ili krivicom.
- (2) Odgovorno lice odgovara za štetu koju je vazduhoplov pričinio stvarima na zemlji do visine vrijednosti novog vazduhoplova istog tipa ili ukoliko se takav tip vazduhoplova više ne proizvodi, odgovarajućeg tipa vazduhoplova u vrijeme nesreće.
- (3) Ako se naknada štete iz stava 2 ovog člana dosuđuje u obliku rente, ukupni iznos rente ne može biti veći od iznosa visine vrijednosti novog vazduhoplova istog tipa, odnosno odgovarajućeg tipa vazduhoplova.
- (4) Preračunavanje specijalnih prava vučenja u novčanu jedinicu koja se koristi u Crnoj Gori vrši se po kursu na dan isplate naknade štete od strane vazdušnog prevoznika, a ako je naknada štete određena pravosnažnom presudom na dan donošenja pravosnažne presude.

Granica odgovornosti odgovornog lica

Član 121

- (1) Na granicu odgovornosti iz člana 120 ovog zakona odgovorno lice se ne može pozivati ako se dokaže da je štetu pričinilo namjerno ili krajnjom nepažnjom.
- (2) Odgovorno lice može da se poziva na granicu odgovornosti ako dokaže da je lice koje je radilo po njegovom nalogu ili za njegov račun u obavljanju prevoza nanijelo štetu namjerno ili krajnjom nepažnjom, radeći izvan okvira svojih ovlašćenja.
- (3) Lice koje se protivpravno koristilo vazduhoplovom kojim je prouzrokovana šteta nema pravo da se poziva na granicu odgovornosti iz člana 120 ovog zakona.

Primjena zakona na državne vazduhoplove

Član 122

- (1) Odredbe čl. 114 do 121 ovog zakona primjenjuju se i na državne vazduhoplove.
- (2) Na strani državni vazduhoplov odredbe čl. 114 do 121 ovog zakona primjenjuju se pod uslovima reciprociteta.

GLAVA V

UGOVOR O OSIGURANJU U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

Objekti osiguranja

Član 123

- (1) Ugovorom o osiguranju u vazdušnom saobraćaju može se osigurati:
- vazduhoplov i njegova oprema, teret i prtljag koji se vazduhoplovom prevozi;
 - putnici od posljedica nesrećnog slučaja;
 - prevoznina i druge naknade za prevoz, troškovi osiguranja, očekivana dobit, založno i ostala prava i koristi koje postoje ili se opravdano mogu očekivati u vezi sa vazdušnim saobraćajem, a mogu se procijeniti u novcu;
 - odgovornost za štetu pričinjenu trećim licima iskorišćavanjem vazduhoplova.
- (2) Trećim licima iz stava 1 tačka d ovog člana smatraju se lica koja nijesu subjekti ugovora o osiguranju.

Primjena zakona na reosiguranje

Član 124

Odredbe ovog zakona koje se odnose na osiguranje primjenjuju se i na reosiguranje predmeta osiguranja iz člana 123 ovog zakona, ako je zaključeno pod uslovima uobičajenim za osiguranje u vazdušnom saobraćaju.

Početak osiguranja vazduhoplova na određeno putovanje

Član 125

- (1) Ugovor o osiguranju u vazdušnom saobraćaju zaključuje se na određeno vrijeme, a može se zaključiti i za određeno putovanje.
- (2) Osiguranje vazduhoplova na određeno putovanje počinje od trenutka kada se vazduhoplov stavi u pokret radi izvršenja osiguranog putovanja u mjestu polaska navedenom u ugovoru o osiguranju do zaustavljanja vazduhoplova neposredno poslije slijetanja u mjesto odredišta navedeno u ugovoru o osiguranju.
- (3) Stavljanje u pokret radi izvršenja osiguranog leta, kao i zaustavljanje vazduhoplova neposredno poslije slijetanja u mjestu odredišta određuje se u skladu sa članom 114 st. 4 i 5 ovog zakona.

Slučajevi izuzeća od osiguranja vazduhoplova

Član 126

- (1) Iz osiguranja vazduhoplova izuzete su štete nastale posredno ili neposredno usljed nedostataka ili nesposobnosti vazduhoplova za bezbjedan vazdušni saobraćaj, ako je osiguranik za njih znao ili je morao znati, a nije spriječio nastanak štete iako je mogao.
- (2) Odredba stava 1 ovog člana se ne odnosi na štete nastale usljed nedostataka ili nesposobnosti vazduhoplova za siguran vazdušni saobraćaj o kojima je osiguravajuće društvo bilo obaviješteno ili za koje je saznalo na drugi način prilikom zaključenja ugovora o osiguranju.
- (3) Pod nesposobnošću vazduhoplova za siguran vazdušni saobraćaj smatra se nesposobnost usljed tehničkih nedostataka ili nedovoljne opremljenosti vazduhoplova, neodgovarajuće posade i nepropisnog opterećenja vazduhoplova.

Izuzimanje određenih šteta iz osiguranja vazduhoplova na određeno vrijeme

Član 127

Iz osiguranja vazduhoplova na određeno vrijeme, osim štete iz člana 126 ovog zakona izuzete su i štete nastale posredno ili neposredno usljed rizika ostvarenih izvan područja vazdušnog saobraćaja predviđenog u ugovoru o osiguranju, osim ako je do prekoračenja granica područja vazdušnog saobraćaja došlo zbog više sile, greške u upravljanju vazduhoplovom ili spašavanja imovine i života ili pružanja zdravstvene pomoći, kao i u slučaju manjih prekoračenja koja nijesu znatnije uticala na nastanak ili obim štete.

Produženje osiguranja na određeno vrijeme

Član 128

- (1) Osiguranje vazduhoplova na određeno vrijeme produžava se za vrijeme trajanja neodložnih popravki oštećenja pokrivenih osiguranjem koje su započele u toku trajanja osiguranja i koje se izvode bez neopravdanog zadržavanja, a najduže 15 dana od dana isteka ugovorenog roka osiguranja, ako se za to vrijeme vazduhoplov ne može koristiti za bezbjedan vazdušni saobraćaj.
- (2) Osiguranik je dužan da blagovremeno obavijesti društvo za osiguranje o slučaju iz stava 1 ovog člana.

Nadoknada štete u visini stvarnih troškova

Član 129

- (1) U slučaju da se oštećeni vazduhoplov popravi ili se izgubljeni ili uništeni dijelovi opreme vazduhoplova zamijene, iz osiguranja se nadoknađuje samo šteta u visini stvarnih troškova neophodnih za popravku vazduhoplova i zamjenu djelova, ali ne i šteta nastala usljed gubitka vrijednosti vazduhoplova do kojeg je došlo i pored izvršene popravke i zamjene djelova.
- (2) Naknada štete iz stava 1 ovog člana izvršiće se bez obzira da li je opravkom vazduhoplova i zamjenom dijelova došlo do povećanja vrijednosti vazduhoplova.

Nestanak vazduhoplova

Član 130

Kod ugovora o osiguranju smatra se da je vazduhoplov nestao onog dana kada je prekinuta svaka veza između vazduhoplova i nadležne kontrole letenja, odnosno onog dana na koji se odnose posljednje pouzdane vijesti o vazduhoplovu.

GLAVA VI

ZASTARJELOST POTRAŽIVANJA

Zastarjelost i započinjanje zastarjelosti

Član 131

- (1) Potraživanja iz ugovora o prevozu i regresna potraživanja iz ugovora o prevozu zastarijevaju za dvije godine.
- (2) Potraživanja iz ugovora o obavljanju drugih komercijalnih djelatnosti u vazdušnom saobraćaju, potraživanja iz ugovora o zakupu vazduhoplova i potraživanja za naknadu štete iz člana 114 ovog zakona, kao i regresna potraživanja u vezi sa tim potraživanjima zastarijevaju za jednu godinu.
- (3) Potraživanja iz ugovora o osiguranju zastarijevaju za pet godina.
- (4) Vrijeme zastarjelosti počinje da teče:
 - a) kod ugovora o prevozu putnika:
 - u slučaju smrti, tjelesne povrede putnika ili kašnjenja u prevozu od dana kada je vazduhoplov stigao ili trebao da stigne u mjesto odredišta;
 - u slučaju smrti koja je nastupila poslije iskrcavanja putnika iz vazduhoplova kao posljedica povrede nastale u toku prevoza od dana smrti, s tim da tužba mora biti podnesena najkasnije u roku od tri godine od dana kada je vazduhoplov stigao ili trebao da stigne u mjesto odredišta.
 - b) kod prevoza ručnog prtljaga od dana kada je vazduhoplov stigao ili trebao da stigne u mjesto odredišta;
 - c) kod prevoza predatog prtljaga i tereta:
 - u slučaju gubitka ili oštećenja od dana kada su predati, odnosno trebalo da budu predati u mjesto odredišta;
 - u slučaju kašnjenja u prevozu od dana kada su predati u mjesto odredišta;
 - u slučaju ostalih potraživanja od dana kada je potraživanje trebalo ispuniti;
 - d) kod ugovora o prijemu i otpremi putnika, prtljaga i tereta od dana određenog tač. a do c ovog stava;
 - e) kod ugovora o obavljanju drugih komercijalnih djelatnosti u vazdušnom saobraćaju i kod ugovora o zakupu vazduhoplova od dana dospelosti potraživanja;
 - f) kod odgovornosti iz člana 114 ovog zakona od dana kada je oštećeno lice doznalo za štetu i za lice koje je nanijelo štetu, a najkasnije u roku od tri godine od dana kada je nastala šteta;
 - g) kod regresnih zahtjeva od dana kada je nastala obaveza isplate potraživanja na osnovu sudske odluke ili drugog akta kojim se zasniva pravo na regres;
 - h) kod ugovora o osiguranju:
 - za potraživanja naknade štete nanesene trećim licima od dana kada osiguranik dobije zahtjev trećeg lica za naknadu štete;
 - za ostala potraživanja prvog dana nakon isteka kalendarske godine u kojoj je nastalo potraživanje.

DIO TREĆI

SVOJINSKO PRAVNI ODNOSI NA VAZDUHOPLOVU

GLAVA I

SVOJINA NA VAZDUHOPLOVU

Osobine vazduhoplova

Član 132

Vazduhoplov je pokretna stvar.

Svojinska prava na vazduhoplovu

Član 133

- (1) Na vazduhoplovu može postojati pravo svojine i druga svojinska prava.
- (2) Na svojinsko-pravne odnose na vazduhoplovu koji nijesu uređeni ovim zakonom primjenjuju se opšti propisi o svojinsko-pravnim odnosima.

Forma pravnog posla

Član 134

- (1) Pravo svojine i druga svojinska prava na vazduhoplovu stiču se na osnovu zakona, pravnog posla, odluke suda ili drugog nadležnog organa i nasljeđivanjem.
- (2) Ugovor o sticanju prava svojine na vazduhoplovu mora biti zaključen u pisanoj formi.
- (3) Ugovor koji nije zaključen u pisanoj formi ne proizvodi pravno dejstvo.

Pravo svojine na vazduhoplovu

Član 135

Vlasnik vazduhoplova ima pravo da vazduhoplov drži, da ga koristi i da njime raspolaže u granicama određenim zakonom.

Suvlasništvo nad vazduhoplovom

Član 136

- (1) Vazduhoplov i vazduhoplov u izgradnji mogu biti u suvlasništvu, a suvlasništvo se određuje u udjelima.
- (2) Svaki suvlasnik može, saglasno odredbama ovog zakona, svoj udio na vazduhoplovu otuđiti ili opteretiti.

Sticanje prava svojine na vazduhoplovu na osnovu pravnog posla

Član 137

- (1) Pravo svojine na vazduhoplovu na osnovu pravnog posla stiče se upisom u Registar civilnih vazduhoplova Crne Gore (u daljem tekstu: Registar), u skladu sa zakonom.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, prava po osnovu ugovora o zakupu kraćem od šest mjeseci ne moraju se upisivati u Registar.

Pretpostavka tačnosti podataka upisanih u Registar

Član 138

- (1) Podaci upisani u Registar smatraju se tačnim.
- (2) Sticalac koji je, postupajući sa povjerenjem u Registar, stekao pravo svojine na vazduhoplovu na osnovu pravnog posla smatra se da je stekao to pravo kao da na vazduhoplovu ne postoje tuđa prava, opterećenja ili ograničenja koja u tom trenutku nijesu bila upisana niti je iz Registra bilo vidljivo da je zatražen njihov upis.
- (3) Sticalac koji je, postupajući sa povjerenjem u Registar, stekao pravo svojine ne može se pozivati na pretpostavku tačnosti podataka upisanih u Registar u pogledu onih prava, opterećenja i ograničenja koja postoje na osnovu zakona, a ne upisuju se u Registar.

Sticanje prava svojine na vazduhoplovu odlukom suda ili drugoga nadležnog organa

Član 139

- (1) Lice koje stekne pravo svojine na vazduhoplovu odlukom suda ili drugog nadležnog organa ovlašćeno je da zahtijeva upis stečenog prava svojine u Registar.
- (2) Pravo svojine na vazduhoplovu stečeno odlukom suda ili drugoga nadležnog organa ne može se suprotstaviti pravu sticaoca koji je, postupajući sa povjerenjem u Registar, upisao svoje pravo na vazduhoplovu u vremenu dok pravo svojine stečeno odlukom suda ili drugog nadležnog organa još nije bilo upisano.

Sticanje prava svojine na vazduhoplovu nasljeđivanjem

Član 140

- (1) Nasljednik stiče pravo svojine na vazduhoplovu u skladu sa zakonom kojim je uređeno nasljeđivanje.
- (2) Nasljednik je ovlašćen da zahtijeva upis prava svojine na vazduhoplovu u Registar.
- (3) Sticanjem prava svojine nasljeđivanjem ne prestaju stvarna prava koja su drugim licima pripadala na vazduhoplovu, osim ako zakonom nije drukčije određeno.

Sticanje na osnovu zakona

Član 141

- (1) Lice koje stekne pravo svojine na vazduhoplovu na osnovu zakona ovlašćeno je da zahtijeva upis stečenog prava svojine u Registar.
- (2) Pravo svojine na vazduhoplovu stečeno na osnovu zakona ne može se suprotstaviti pravu sticaoca koji je, postupajući sa povjerenjem u Registar, upisao svoje pravo na vazduhoplovu u vrijeme dok pravo stečeno na osnovu zakona još nije bilo upisano.

Prvenstvo upisa u Registar

Član 142

- (1) Pravno dejstvo upisa u Registar počinje od trenutka podnošenja zahtjeva za upis u Registar.
- (2) Za prvenstvo upisa mjerodavan je trenutak kada je zahtjev za upis u Registar podnesen.

GLAVA II

ZALOŽNO PRAVO NA VAZDUHOPLOVU

Založno pravo

Član 143

- (1) Založno pravo na vazduhoplovu je pravo po kome je založni povjerilac ovlašćen da se namiri iz prodajne cijene vazduhoplova ostvarene prodajom, ako mu obezbijeđeno potraživanje založnim pravom ne bude namireno po dospjelosti.
- (2) Odredbe ovog zakona koje se odnose na založno pravo primjenjivaće se i na prenos svojine radi obezbjeđenja, kao i na svako drugo obezbjeđenje namirenja potraživanja vazduhoplovom dužnika ili trećeg lica, ako zakonom nije drukčije određeno.
- (3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kada vazduhoplov pretrpi oštećenja ili je njegovo stanje takvo da založno pravo ne daje dovoljno jemstva za namirenje potraživanja, svaki založni povjerilac čije je založno pravo upisano u Registar može da zahtijeva namirenje potraživanja i prije njegove dospjelosti, ako mu dužnik za nastalu razliku ne da neko drugo primjereno obezbjeđenje.

Trajno povlačenje iz saobraćaja vazduhoplova opterećenog založnim pravom

Član 144

- (1) Založni dužnik nema pravo da trajno povuče iz vazdušnog saobraćaja vazduhoplov opterećen založnim pravom bez prethodnog pisanog pristanka svih založnih povjerilaca, čija su založna prava upisana u Registar.
- (2) Založni dužnik može da zahtijeva od suda da se vazduhoplov proda na javnoj prodaji ako svi založni povjerioci nijesu dali pristanak iz stava 1 ovog člana.

Prostiranje založnog prava na pripadak

Član 145

- (1) Založno pravo na vazduhoplovu odnosi se i na pripadak vazduhoplova, naknadu za prevoz koju duguje naručilac prevoza, naknadu za druge komercijalne usluge vazduhoplovom koju duguje naručilac usluge i zakupninu.
- (2) Založnim pravom na vazduhoplovu obezbeđuje se namirenje iz vazduhoplova određenih novčanih potraživanja, trogodišnjih ugovornih ili zakonskih kamata dospjelih do pokretanja izvršnog postupka, kamata dospjelih u toku postupka, kao i troškova upisa založnog prava, parničnog i izvršnog postupka.

Prostiranje založnog prava na naknadu iz osiguranja

Član 146

- (1) Založno pravo na vazduhoplovu odnosi se i na naknadu koja iz osiguranja vazduhoplova pripada vlasniku.
- (2) Založno pravo na naknadu iz osiguranja prestaje ako društvo za osiguranje isplati naknadu prije nego što ga založni povjerilac obavijesti o postojanju založnog prava na vazduhoplovu.
- (3) Društvo za osiguranje naknadu ne smije isplatiti osiguraniku bez pristanka založnog povjerioca ako je bio obaviješten o založnom pravu na naknadi iz osiguranja.

Založno pravo upisano u korist stranog državljanina

Član 147

U slučaju da je na vazduhoplovu upisano založno pravo u korist stranog državljanina ili stranog pravnog lica, za potraživanje u stranoj valuti, ta lica mogu slobodno da raspoložu sredstvima dobijenim namirenjem iz vrijednosti vazduhoplova ili namirenjem iz sredstava dobijenih iskorišćavanjem vazduhoplova na osnovu člana 151 stav 2 ovog zakona.

Zasnivanje založnog prava na vazduhoplovu

Član 148

Založno pravo na vazduhoplovu zasniva se na osnovu pravnog posla (dobrovoljno založno pravo), sudske odluke (sudsko založno pravo) ili zakona (zakonsko založno pravo).

1. Dobrovoljno založno pravo (hipoteka)

Sticanje hipoteke

Član 149

- (1) Dobrovoljno založno pravo (hipoteku) povjerilac stiče upisom hipoteke u Registar.
- (2) Ako nijesu ispunjene sve pretpostavke koje zahtijevaju posebni propisi za upis, a zatražen je upis hipoteke na vazduhoplovu, hipoteka će se upisati kao predbilježba hipoteke pod uslovom naknadnog opravdanja tog upisa, ako su ispunjene pretpostavke koje dopuštaju predbilježbu.

Izvođenje zaloge iz vlasništva

Član 150

- (1) Ukoliko je vazduhoplov u suvlasništvu više lica, založno pravo na cijelom vazduhoplovu može se uspostaviti na osnovu saglasnosti svih suvlasnika.
- (2) Vlasnik idealnog dijela vazduhoplova može svoj dio založiti bez saglasnosti ostalih vlasnika.

Obaveze iz ugovora o hipoteci na vazduhoplovu

Član 151

- (1) Ugovorom o hipoteci na vazduhoplovu obavezuje se dužnik ili neko treće lice (zalagodavac) da će, radi zasnivanja hipoteke koja će obezbeđivati određeno povjeriočevo potraživanje, dopustiti povjeriocu da svoju hipoteku upiše u Registar kao teret založenog vazduhoplova, a zalogoprimalac se obavezuje da će po prestanku potraživanja preuzeti neophodne radnje za brisanje hipoteke iz Registra.
- (2) Ugovor o hipoteci na vazduhoplovu može sadržati i ovlašćenje hipotekarnog povjerioca da, ako dug ne bude isplaćen, namiri svoje dospjelo nepodmireno potraživanje iskorišćavanjem vazduhoplova, kao i ovlašćenje hipotekarnog povjerioca da ovo pravo upiše kao teret na dužnikovom vazduhoplovu u Registru.

(3) Ugovor o hipoteci je punovažan ukoliko je sačinjen u pisanoj formi.

Naknada štete koju vazduhoplov u letu nanese na zemlji u slučaju prisilne prodaje vazduhoplova

Član 152

U slučaju prisilne prodaje vazduhoplova, potraživanja za naknadu štete usljed smrti ili povrede lica na zemlji iz člana 114 ovog zakona namiriće se prije zahtjeva hipotekarnih povjerioca, ali najviše do 20% postignute prodajne cijene vazduhoplova.

Dobrovoljno sudsko založno pravo

Član 153

- (1) Sudsko založno pravo na vazduhoplovu stiče se dobrovoljno na osnovu založnog ugovora koji stranke zaključe pred sudom u formi sudskog zapisnika radi obezbjeđenja novčanog potraživanja.
- (2) Sticalac prava iz stava 1 ovog člana ovlašćen je da zahtijeva upis prava u Registar.
- (3) Založno pravo iz stava 1 ovog člana ne može se suprotstaviti pravu savjesnog lica koje je, postupajući s povjerenjem u Registar, upisalo svoje pravo na vazduhoplovu za vrijeme dok pravo iz stava 1 ovog člana još nije bilo upisano.

Simultana hipoteka

Član 154

- (1) Hipoteka se može upisati za isto potraživanje na dva ili više vazduhoplova (simultana hipoteka).
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana povjerilac je ovlašćen da traži namirenje cijelog potraživanja iz svakog pojedinog vazduhoplova opterećenog hipotekom.

Upis hipoteke upisane u inostrani registar vazduhoplova

Član 155

- (1) Hipoteka koja je bila upisana u inostrani registar vazduhoplova na vazduhoplovu koji naknadno stekne crnogorsku državnu pripadnost upisaće se u Registar kao predbilježba hipoteke ako je navedena u ispravi o brisanju vazduhoplova iz inostranog registra, s tim da će joj se priznati red prvenstva prema vremenu koje je bilo mjerodavno za utvrđivanje njenog reda prvenstva u inostranom registru.
- (2) Hipotekarni povjerilac iz stava 1 ovog člana dužan je da opravda predbilježbu u roku od 60 dana od dana upisa predbilježbe.

2. Sudsko založno pravo

Prisilno sudsko založno pravo

Član 156

- (1) Prisilno sudsko založno pravo stiče se na osnovu odluke suda donesene u postupku prisilnog obezbjeđenja potraživanja u skladu sa zakonom.
- (2) Sticalac prava iz stava 1 ovog člana ovlašćen je da zahtijeva upis tog prava u Registar.
- (3) Založno pravo iz stava 1 ovog člana ne može se suprotstaviti pravu savjesnog lica koje je, postupajući s povjerenjem u Registar upisalo svoje pravo na vazduhoplovu u periodu dok pravo iz stava 1 ovog člana još nije bilo upisano.

Upis sudskog založnog prava koje je bilo upisano u inostrani registar vazduhoplova

Član 157

- (1) Sudsko založno pravo koje je bilo upisano u inostrani registar vazduhoplova na vazduhoplovu koji naknadno stekne crnogorsku državnu pripadnost upisaće se u Registar kao predbilježba sudskog založnog prava ako je navedeno u ispravi o brisanju vazduhoplova iz inostranog registra, s tim da će mu se priznati red prvenstva prema trenutku koji je bio mjerodavan za utvrđivanje reda prvenstva u inostranom registru.
- (2) Povjerilac založnog prava iz stava 1 ovog člana dužan je da opravda predbilježbu u roku od 30 dana od dana upisa predbilježbe.

Simultano sudsko založno pravo

Član 158

- (1) Sudsko založno pravo može se upisati za isto potraživanje na dva ili više vazduhoplova (simultano založno pravo).
- (2) U slučaju iz stava 1 ovog člana povjerilac je ovlašćen da traži namirenje cijelog potraživanja iz svakoga vazduhoplova pojedinačno opterećenog založnim pravom.

3. Zakonsko založno pravo

Postojanje zakonskog založnog prava

Član 159

Zakonsko založno pravo na vazduhoplovu postoji za:

- sudske troškove učinjene u zajedničkom interesu svih izvršioca ili predlagača obezbjeđenja tokom postupka izvršenja ili obezbjeđenja radi čuvanja vazduhoplova ili sprovođenja prisilne prodaje;
- za potraživanja koja se odnose na plaćanje troškova i nagrade koje se duguju za traganje za vazduhoplovom ili njegovo spašavanje;
- za potraživanja lica koje je imalo vanredne troškove neophodne za očuvanje vazduhoplova.

Upis zakonskog založnog prava

Član 160

- (1) Lice koje na vazduhoplovu stekne zakonsko založno pravo ovlašćeno je da zahtijeva upis stečenog prava u Registar.
- (2) Zakonsko založno pravo na vazduhoplovu se ne može suprotstaviti pravu savjesnog lica koje je, postupajući s povjerenjem u Registar, upisalo svoje pravo na vazduhoplovu u periodu dok zakonsko založno pravo još nije bilo upisano.

Namirenje potraživanja obezbijedenih zakonskim založnim pravom

Član 161

Potraživanja obezbijedena zakonskim založnim pravom namiruju se prije svih ostalih prava.

Prvenstvo namirenja potraživanja

Član 162

- (1) Potraživanja obezbijedena zakonskim založnim pravom namiruju se po redu prvenstva iz člana 159 ovog zakona.
- (2) Kod potraživanja iz člana 159 ovog zakona navedena po alinejama, kasnije nastalo potraživanje ima prednost pred ranijim, a u slučaju sumnje smatra se da su potraživanja nastala istovremeno, dok se ne dokaže suprotno.
- (3) U slučaju da su potraživanja iz člana 159 ovog zakona navedena po alinejama nastala istovremeno, a ne mogu se u potpunosti namiriti, namiriće se srazmjerno.

Prinudna prodaja vazduhoplova

Član 163

U slučaju prinudne prodaje vazduhoplova, potraživanja za naknadu štete usljed smrti ili povrede lica na zemlji iz člana 114 ovog zakona namiruju se nakon potraživanja iz člana 159 ovog zakona.

Prestanak zakonskog založnog prava

Član 164

- (1) Zakonsko založno pravo na vazduhoplovu prestaje:
 - 1) prestankom potraživanja obezbijedenog zakonskim založnim pravom uključujući sva sporedna potraživanja, kamate i troškove;
 - 2) istekom roka od godinu dana od dana nastanka;
 - 3) prinudnom prodajom u izvršnom ili stečajnom postupku;

4) dobrovoljnom prodajom pod uslovom:

- da je prenos prava svojine upisan u Registar;
- da povjerilac koji ima zakonsko založno pravo u roku od 90 dana od dana upisa prenosa prava u Registar, a prije isteka roka od godinu dana od dana nastanka zakonskog založnog prava, ne pokrene sudski postupak za namirenje tog potraživanja.

(2) Zakonsko založno pravo na vazduhoplovu ne prestaje brisanjem vazduhoplova iz Registra.

Izuzeci o neprestajanju zakonskog založnog prava

Član 165

Zakonsko založno pravo ne prestaje istekom roka od godinu dana od dana nastanka, ako se prije isteka tog roka:

- potraživanje zabilježi u Registar u koji je vazduhoplov upisan;
- stranke sporazumiju o visini potraživanja i upišu zakonsko založno pravo u Registar;
- pred privrednim sudom pokrene postupak za priznavanje tog potraživanja, u kojem slučaju sud utvđuje postoje li opravdani razlozi za prekidanje ili odlaganje roka.

Računanje roka

Član 166

Rok iz člana 164 stav 1 tačka 2 ovog zakona računa se, kod zakonskog založnog prava za potraživanje za troškove i nagrade traganja i spašavanja od dana kada su te radnje završene, a kod založnog prava za sva ostala potraživanja iz člana 159 ovog zakona od dana njihovog dospijea.

Prekid roka

Član 167

- (1) Rok iz člana 164 stav 1 tačka 2 ovog zakona prestaje da teče podnošenjem tužbe za ostvarivanje potraživanja, pod uslovom da se vazduhoplov zaustavi ili da se upiše zabilježba podnesene tužbe u Registar.
- (2) Kad presuda na osnovu podnesene tužbe koja je bila predmet zabilježbe postane izvršna, zakonsko založno pravo prestaje u roku od 60 dana od dana izvršnosti presude, ako povjerilac u tom roku ne zatraži prinudnu prodaju ili zaustavljanje vazduhoplova, odnosno ne upiše zakonsko založno pravo u Registar.

Protivpravno oduzimanje vazduhoplova

Član 168

Odredbe čl. 159 do 168 ovog zakona primjenjuju se i na vazduhoplov koji koristi lice koje nije vlasnik vazduhoplova, osim ako je vazduhoplov vlasniku oduzet protivpravnom radnjom, a založni povjerilac je znao ili je morao znati da vazduhoplov koristi lice koje je vazduhoplov oduzelo protivpravnom radnjom.

DIO ČETVRTI

POSTUPAK IZVRŠENJA I OBEZBJEĐENJA NA VAZDUHOPLOVU I TERETU U VAZDUHOPLOVU

Izvršenje i obezbjeđenje na vazduhoplovu

Član 169

- (1) Izvršenje sudske odluke koja glasi na ispunjenje obaveze, kao i obezbjeđenje potraživanja na vazduhoplovu sprovodi se na vazduhoplovu koje se nalazi na teritoriji Crne Gore.
- (2) Izvršenje i obezbjeđenje može se dopustiti i na vazduhoplovu koji se ne nalazi na teritoriji Crne Gore, ako je upisan u Registar.

Izuzecé od izvršenja ili obezbjeđenja

Član 170

- (1) Predmet izvršenja ili obezbjeđenja ne mogu biti:

- državni vazduhoplovi, vazduhoplovi koji se upotrebljavaju za pružanje zdravstvenih usluga u vazдушnom saobraćaju i protivpožarni vazduhoplovi;
- strani vazduhoplov koji u skladu s važećim propisima prelijeće preko teritorije Crne Gore ili sleti na aerodrom na teritoriji Crne Gore zbog više sile ili radi bezbjednosti i sigurnosti vazdušnog saobraćaja (vazduhoplov u nuždi), dok traje viša sila ili razlozi bezbjednosti saobraćaja, kao i u slučaju slijetanja po naredbi nadležnog organa.

(2) Vazduhoplov iz stava 1 alineja 2 ovog člana može biti predmet izvršenja ili obezbjeđenja ako se postupak sprovodi radi izvršenja ili obezbjeđenja potraživanja koje je nastalo tokom preleta ili zadržavanja vazduhoplova na teritoriji Crne Gore.

Zaštita obavljanja vazduhoplovne djelatnosti

Član 171

- (1) Izvršenje na vazduhoplovu ne može se sprovesti prodajom vazduhoplova koji predstavlja osnovno sredstvo i neophodan je za obavljanje osnovne djelatnosti pravnog ili fizičkog lica protiv koga se sprovodi izvršenje.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, vazduhoplov može biti predmet izvršenja ako se na tržištu može zakupiti odgovarajući vazduhoplov.
- (3) Odredba stava 1 ovog člana ne odnosi se na izvršenje prodajom radi ostvarivanja potraživanja obezbjeđenog ugovornim založnim pravom ili ako se radi o namirenju nekog potraživanja obezbijedenog zakonskim založnim pravom.
- (4) Vlasnik vazduhoplova ne može se protiviti izvršenju na vazduhoplovu u skladu sa stavom 1 ovog člana, ako je vazduhoplov stekao od tražioca izvršenja ili njegovog pravnog sljedbenika radi namirenja potraživanja nastalih sticanjem vazduhoplova.
- (5) Pravno i fizičko lice iz stava 1 ovog člana ne može se protiviti izvršenju prodaje vazduhoplova, ako se izvršenje traži radi namirenja potraživanja:
 - štete nastale na zemlji usljed smrti ili tjelesne povrede lica koje je prouzrokovao vazduhoplov u letu na kojem se sprovodi izvršenje ili koje su pretrpjela lica na vazduhoplovu zbog iskorišćavanja tog vazduhoplova;
 - traganja i spašavanja, pružanja pomoći ili čuvanja vazduhoplova;
 - iz ugovora o prevozu ili drugog ugovora o iskorišćavanju vazduhoplova koji je predmet izvršenja;
 - snabdijevanja, popravki i opreme vazduhoplova koji je predmet izvršenja.

Privremena mjera zaustavljanja i čuvanja vazduhoplova

Član 172

- (1) Privremena mjera zaustavljanja i čuvanja vazduhoplova ne može se dozvoliti u toku obavljanja linijskog vazdušnog saobraćaja i obavljanja prevoza u povremenom vazдушnom saobraćaju, ako je vazduhoplov neposredno pred uzlijetanjem ili nastavlja ranije započeti prevoz.
- (2) Izuzetno, zaustavljanje i čuvanje vazduhoplova iz stava 1 ovog člana može se dozvoliti ako se postupak sprovodi radi namirenja potraživanja nastalog u vezi sa tim prevozom.
- (3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i na strani vazduhoplov, pod uslovom reciprociteta.

Oslobađanje od zaustavljanja ili čuvanja vazduhoplova

Član 173

- (1) Ako se privremena mjera odredi radi obezbjeđenja novčanih potraživanja, vazduhoplov će se osloboditi zaustavljanja ili čuvanja ako vazdušni prevoznik da obezbjeđenje u visini iznosa potraživanja za koje se traži zaustavljanje, pod uslovom da je to obezbjeđenje raspoloživo i prenosivo u korist povjerioca.
- (2) Visina obezbjeđenja iz stava 1 ovog člana ne može biti veća od iznosa ograničene odgovornosti ako se radi o potraživanjima za koja dužnik može ograničiti svoju odgovornost.
- (3) U slučaju kad jedan od domaćih sudova, na osnovu odredbe stava 1 ovog člana, oslobodi vazduhoplov od zaustavljanja, nijedan drugi domaći sud ne može dozvoliti zaustavljanje tog ili bilo kojega drugog vazduhoplova za isto potraživanje i za istog povjerioca, pod uslovom da je dato obezbjeđenje raspoloživo i prenosivo u korist povjerioca.

Sudska nadležnost za odlučivanje o izvršenju na vazduhoplovu i teretu u vazduhoplovu

Član 174

- (1) Za odlučivanje o predlogu za izvršenje na vazduhoplovu isključivo je nadležan privredni sud na čijem području se vodi Registar u koji je vazduhoplov upisan.
- (2) Izvršenje sprovodi privredni sud na čijem se području za vrijeme sprovođenja izvršenja nalazi vazduhoplov koji je predmet izvršenja.
- (3) Za odlučivanje o predlogu za izvršenje na teretu u vazduhoplovu nadležan je privredni sud na čijem se području nalazi vazduhoplov u vrijeme odlučivanja o izvršenju.
- (4) O predlogu za izvršenje na stranom vazduhoplovu i na vazduhoplovu koji nije upisan u Registar odlučuje i izvršenje sprovodi privredni sud na čijem se području nalazi predmet izvršenja u vrijeme podnošenja predloga za izvršenje.

Sudska nadležnost za mjere obezbjeđenja na vazduhoplovu i teretu u vazduhoplovu i potraživanja u vezi sa prevozom putnika i prtljaga

Član 175

Za odlučivanje o predlogu za obezbjeđenje na vazduhoplovu nadležan je privredni sud na čijem se području vodi Registar u kojem je vazduhoplov upisan, osim ako se radi o obezbjeđenju potraživanja u vezi sa prevozom putnika.

Predlog za prinudnu prodaju

Član 176

- (1) Predlog za prinudnu prodaju vazduhoplova koji su upisani u Registar, predlog za osnivanje prisilnog založnog prava ili za predbilježbu prisilnoga založnog prava na vazduhoplovu podnosi se Agenciji, koja je dužna da izvrši zabilježbu izvršenja, odnosno obezbjeđenja u teretnom listu Registra.
- (2) Agencija je dužna da predloge iz stava 1 ovog člana hitno dostavi nadležnom privrednom sudu.
- (3) Vrijeme predaje predloga iz stava 1 ovog člana Agenciji smatra se vremenom predaje predloga nadležnom sudu.

DIO PETI

MJERODAVNO PRAVO I ODGOVARAJUĆA PRIMJENA PROPISA

Odnosi koji nastaju u međunarodnom vazdušnom saobraćaju

Član 177

Odredbe ovog zakona o ugovorima o prevozu putnika, prtljaga, tereta i pružanju usluga iz vazduha primjenjuju se na međunarodni vazdušni saobraćaj, ako stranke nijesu dogovorile primjenu određenog drugog prava ili ako međunarodnim ugovorom nije drukčije utvrđeno.

Određivanje mjerodavnog prava kod ugovora u međunarodnom vazdušnom saobraćaju

Član 178

- (1) Ako se pravo čiju su primjenu ugovorne strane ugovorile ne može primijeniti na cijeli ugovor ili na neki od odnosa koji proističu iz ugovora ili ako strane nijesu izričito odredile pravo koje će se primjenjivati, a njihova se namjera o primjeni određenog prava ne može nedvosmisleno utvrditi ni iz okolnosti slučaja, na ugovor ili na ugovorni odnos primjenjuje se pravo koje je sa njim u najbližoj vezi.
- (2) Ako iz bitnih okolnosti ne proizilazi ništa drugo, na glavna prava i glavne obaveze primjenjuje se, kao najbliže, pravo države u kojoj je za vrijeme zaključenja ugovora vazdušni prevoznik imao prebivalište, odnosno sjedište.
- (3) Na sporedna prava i sporedne obaveze primjenjuje se pravo mjesta gdje su te radnje izvršene, odnosno gdje je trebalo da budu izvršene.

Određivanje mjerodavnog prava kod ugovora o osiguranju

Član 179

- (1) Na ugovor o osiguranju u vazdušnom saobraćaju i odnose koji iz njega proizilaze primjenjuje se pravo koje važi u sjedištu društva za osiguranje, pod uslovom:
 - da stranke nijesu izričito odredile pravo koje se mora primjenjivati na ugovor, a njihova namjera o primjeni određenog prava se ne može utvrditi ni iz okolnosti slučaja;

- da se pravo čiju su primjenu stranke odredile ne može primijeniti na dio tog ugovora ili na neki odnos iz tog ugovora.

- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, na odnose iz ugovora o osiguranju u vazdušnom saobraćaju primjenjuje se domaće pravo ako su sva zainteresovana lica u tom ugovoru državljani Crne Gore sa prebivalištem u Crnoj Gori ili pravna lica koja su registrovana i imaju sjedište u Crnoj Gori, a radi se o osiguranim predmetima koji su izloženi pokrivenim rizicima isključivo na teritoriji Crne Gore.

Određivanje mjerodavnog prava po kojem se ocjenjuje oblik ugovora

Član 180

Ugovor i svaka druga pravna radnja izvršena u ispunjenju tog ugovora valjani su u pogledu forme ako je ugovor zaključen, odnosno radnja izvršena u formi koja je propisana pravom mjesta države u kojoj je zaključen ugovor, odnosno izvršena radnja ili pravom prema kome se ocjenjuju glavna prava i glavne obaveze iz ugovora.

Određivanje mjerodavnog prava za određivanje stvarnih prava na vazduhoplovu

Član 181

U pogledu prava svojine i drugih stvarnih prava na vazduhoplovu primjenjuje se pravo države u kojoj je vazduhoplov registrovan.

Određivanje mjerodavnog prava po kojem se procijenjuje odgovornost za štetu koju vazduhoplov u letu nanese na zemlji

Član 182

Na odgovornost za štetu iz člana 114 ovog zakona primjenjuje se zakon države na čijoj teritoriji je pričinjena šteta.

DIO PET A

Kaznene odredbe

Član 182a

- (1) Novčanom kaznom od 2.000 eura do 10.000 eura kazniće se za prekršaj vazdušni prevoznik ili drugo pravno lice ako:

- 1) očekuje da će doći do uskraćivanja ukrcaja na let, a ne pozove putnike na dobrovoljni odustanak od svoje rezervacije pod uslovima dogovorenim između putnika i stvarnog vazdušnog prevoznika (član 6 stav 1);
- 2) se ne javi dovoljan broj putnika za dobrovoljni odustanak od svoje rezervacije, a stvarni vazdušni prevoznik uskrati ukrcaj određenom broju putnika, koji su višak u odnosu na kapacitet vazduhoplova, protiv njihove volje, i ne isplati im odmah odštetu u skladu sa članom 10 ovog zakona i ne obezbijedi im prava iz čl. 11 i 12 ovog zakona (član 6 st. 3 i 4);
- 3) u slučaju otkazivanja leta putnicima ne obezbijedi vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje u skladu sa članom 11 ovog zakona od strane stvarnog vazdušnog prevoznika (član 7 stav 1 tačka a);
- 4) u slučaju otkazivanja leta putnicima ne obezbijedi opskrbu od strane stvarnog vazdušnog prevoznika u skladu sa članom 12 stav 1 tačka a i stavom 2 ovog zakona, kao i pravo na opskrbu iz člana 12 stav 1 tač. b i c ovog zakona u slučaju preusmjeravanja kada je predviđeno vrijeme polaska novog leta najmanje jedan dan nakon vremena polaska koje je bilo planirano za otkazani let (član 7 stav 1 tačka b);
- 5) u slučaju otkazivanja leta putnicima ne obezbijedi odštetu od strane stvarnog vazdušnog prevoznika u skladu sa članom 10 ovog zakona (član 7 stav 1 tačka c);
- 6) u slučaju otkazivanja leta ne obavijesti putnike o mogućnostima alternativnog prevoza (član 7 stav 2);
- 7) očekuje kašnjenje leta u polasku, izvan vremena predviđenog redom letenja, dva sata i više za letove dužine do 1500 km ne obezbijedi putnicima opskrbu iz člana 12 stav 1 tačka a i stava 2 ovog zakona (član 8 stav 1 tačka a);
- 8) očekuje kašnjenje leta u polasku, izvan vremena predviđenog redom letenja, tri sata ili više za sve letove duže od 1500 km i za ostale letove između 1500 km i 3500 km ne obezbijedi putnicima opskrbu iz člana 12 stav 1 tač. a, b i c ovog zakona kada je realno očekivano vrijeme polaska najmanje dan nakon prethodno najavljenog vremena polaska (član 8 stav 1 tačka b);
- 9) očekuje kašnjenje leta u polasku izvan vremena predviđenog redom letenja za četiri sata ili više, za sve letove koji ne spadaju u letove iz člana 8 stav 1 tač. a i b ovog zakona ne obezbijedi opskrbu iz člana 12 st.

1 i 2 ovog zakona, a u slučaju kašnjenja leta najmanje pet sati ne obezbijedi pravo i na vraćanje prevoznine u skladu sa članom 11 stav 1 tačka a ovog zakona (član 8 stav 1 tačka c).

10) u slučaju da premjesti putnika u klasu nižu od one za koju je karta plaćena, u roku od sedam dana od dana premještanja, na način utvrđen članom 10 stav 4 ovog zakona ne obezbijedi naknadu iz člana 13 stav 2 ovog zakona;

11) ne da prioritet prevozu lica smanjene pokretljivosti, i njihovim pratiocima ili certifikovanim psima vodičima, i djeci bez pratioca (član 14 stav 1);

12) u slučaju uskraćivanja ukrcanja, otkazivanja leta ili kašnjenja leta od najmanje dva sata ne uruči svakom putniku pisano obavještenje koje sadrži pravila za odštetu i opskrbu u skladu sa ovim zakonom, kao i informacije o načinu i mjestu gdje putnik može ostvariti svoja prava (član 17 stav 2);

13) bez odlaganja, a najkasnije 15 dana od dana utvrđivanja identiteta fizičkog lica koje ima pravo na naknadu štete, ne izvrši avansno plaćanje srazmjerno pretrpljenoj materijalnoj šteti, kako bi se zadovoljile neposredne materijalne potrebe tog lica (član 28 stav 1);

14) prilikom prodaje usluga prevoza ne upozna putnike o svojoj odgovornosti u odnosu na putnike i njihov prtljag, uključujući rokove za podnošenje prigovora, odnosno tužbe za naknadu štete i mogućnost davanja posebne izjave o prtljagu i putnicima ne učini dostupnim, na svim prodajnim mjestima, uključujući telefonsku prodaju ili prodaju putem interneta, na način iz člana 33 ovog zakona (član 30 stav 1);

15) licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti odbije da prihvati rezervaciju za let čije je polazište ili odredište aerodrom iz člana 36a ovog zakona i odbije da ga ukrca na tom aerodrom, ako ovo lice ima putnu kartu i rezervaciju (član 36b);

16) najkasnije 36 sati prije objavljenog vremena polaska leta ne dostavi menadžmentima aerodroma odlaska, dolaska i tranzita ili stvarnom vazдушnom prevozniku ako rezervacije nije primio taj prevoznik, osim ako u vrijeme primanja zahtjeva za pomoć nije poznat identitet stvarnog prevoznika, koji se proslijeđuje što je prije moguće, zahtjev za pomoć koji je primio najkasnije 48 sati prije objavljenog vremena polaska leta (član 36e stav 2);

17) ne omogući prevoz psa vodiča u kabini vazduhoplova u skladu sa zakonom (član 36n stav 1);

18) ne omogući, pored medicinske opreme, prevoz najviše dva komada opreme za kretanje po jednom licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti, uključujući električna invalidska kolica, pod uslovom da je obaviješten najkasnije 48 sati prije leta, da ne postoje prostorna ograničenja u vazduhoplovu i da su ispunjeni uslovi utvrđeni propisom za prevoz opasnih materija (član 36n stav 2);

19) ne obezbijedi da podaci o letu budu dostupni licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti (član 36n stav 3);

20) na zahtjev lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, ne preduzme potrebne mjere koje se odnose na razmještanje sjedišta, radi prilagođavanja potreba tih lica, vodeći računa o sigurnosnim zahtjevima i raspoloživosti i ne omogući pristup toaletnom prostoru, po potrebi (član 36n st. 4 i 5);

21) licu koje je u pratnji lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, po mogućnosti, ne obezbijedi sjedište pored lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti (član 36n stav 6).

(2) Za prekršaje iz stava 1 ovog člana, kazniće se i odgovorno lice vazdušnog prevoznika ili drugog pravnog lica novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 3.000 eura.

(4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana, kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 150 eura do 1.000 eura.

Član 182b

(1) Novčanom kaznom od 2.000 eura do 10.000 eura kazniće se za prekršaj menadžment aerodroma ili drugo pravno lice ako:

1) u saradnji sa korisnicima aerodroma, odnosno odborom korisnika aerodroma i organizacijama koje zastupaju prava lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, ne odredi mjesto dolaska i odlaska unutar granica aerodroma ili u zgradama i izvan zgrada terminala, koja je pod nadzorom menadžmenta aerodroma, u kojima lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti mogu lako da najave dolazak na aerodrom i zahtijevaju pomoć (član 36d stav 1);

2) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo da obavijeste o svom dolasku na aerodrom i zatraže pomoć na mjestima iz člana 36d ovog zakona koje su u zgradama terminala i izvan njih (član 36m stav 1 tačka 1);

- 3) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo kretanje od označenog mjesta do pulta za prijavu putnika na let (član 36m stav 1 tačka 2);
 - 4) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo da se prijave na let i da prijave prtljag (član 36m stav 1 tačka 3);
 - 5) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo kretanje od pulta za prijavu putnika na let do vazduhoplova i kontrolu za izlazak iz države, carinsku kontrolu i bezbjedonosni pregled (član 36m stav 1 tačka 4);
 - 6) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo ukrcavanje u vazduhoplov pomoću lifta, invalidskih kolica i pružanje druge odgovarajuće potrebne pomoći (36m stav 1 tačka 5);
 - 7) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo kretanje od vrata vazduhoplova do svog sjedišta (36m stav 1 tačka 6);
 - 8) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo da odloži prtljag na određenom mjestu u vazduhoplovu i preuzme prtljag iz vazduhoplova (36m stav 1 tačka 7);
 - 9) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo kretanje od svog sjedišta do vrata vazduhoplova (36m stav 1 tačka 8);
 - 10) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo iskrcavanje iz vazduhoplova pomoću lifta, invalidskih kolica i pružanje druge odgovarajuće potrebne pomoći (36m stav 1 tačka 9);
 - 11) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo kretanje od vazduhoplova do prostora za preuzimanje prtljaga i preuzimanje prtljaga i druge obaveze vezane za ulazak u državu i carinsku kontrolu (36m stav 1 tačka 10);
 - 12) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo kretanje od prostora za preuzimanje prtljaga do određenog mjesta (36m stav 1 tačka 11);
 - 13) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo da stignu na povezane letove kada su u tranzitu i da im se obezbijedi potrebna pomoć u kontrolisanoj i nadziranoj zoni aerodroma, kao i na terminalima i između njih, po potrebi (36m stav 1 tačka 12);
 - 14) ne pruži pomoć i ne obezbijedi druge potrebne mjere da bi se licima sa invaliditetom ili licima smanjene pokretljivosti omogućilo pristupanje toaletnom prostoru (član 36m stav 1 tačka 13);
 - 15) licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti koje ima pratnju drugog lica koje mu pomaže, na zahtjev tog lica, ne obezbijedi potrebnu pomoć na aerodromu i pri ukrcaju i iskrcaju (član 36m stav 2).
 - 16) licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti ne pruža usluge zemaljskog opsluživanja sa cjelokupnom potrebnom opremom za kretanje, uključujući i električna invalidska kolica, ukoliko je obaviješten najkasnije 48 sati prije leta i ako ne postoje prostorna ograničenja u vazduhoplovu i da su ispunjeni uslovi utvrđeni propisom za prevoz opasnih materija (član 36m stav 3);
 - 17) licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti ne obezbijedi privremenu zamjenu za oštećenu ili izgubljenu opremu za kretanje, koja ne mora da bude identična kao oštećena ili izgubljena oprema (član 36m stav 4);
 - 18) licu sa invaliditetom ili licu smanjene pokretljivosti ne dozvoli korišćenje psa vodiča, po potrebi i ne obezbijedi da im podaci o letu budu dostupni (član 36m st. 5 i 6).
- (2) Za prekršaje iz stav 1 ovog člana, kazniće se i odgovorno lice menadžmenta aerodroma ili drugog pravnog lica novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.
 - (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 3.000 eura.
 - (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom od 150 eura do 1.000 eura.
 - (5) O kaznenim odredbama propisanim za kršenje ovog zakona koje se odnose na prava lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti kao i njihovim naknadnim izmjenama i dopunama Agencija obavještava Evropsku komisiju.

DIO ŠESTI

PRELAZNA I ZAVRŠNE ODREDBE

Primjena zakona

Član 183

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju, "Sl. list CG", br. 46/14)

Član 184

Ovaj zakon se ne odnosi na obligacione odnose i svojinsko-pravne odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak primjene

Član 185

Danom stupanja na snagu ovog zakona neće se primjenjivati Zakon o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Službeni list SRJ", broj 12/98).

Stupanje na sagu

Član 186

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".